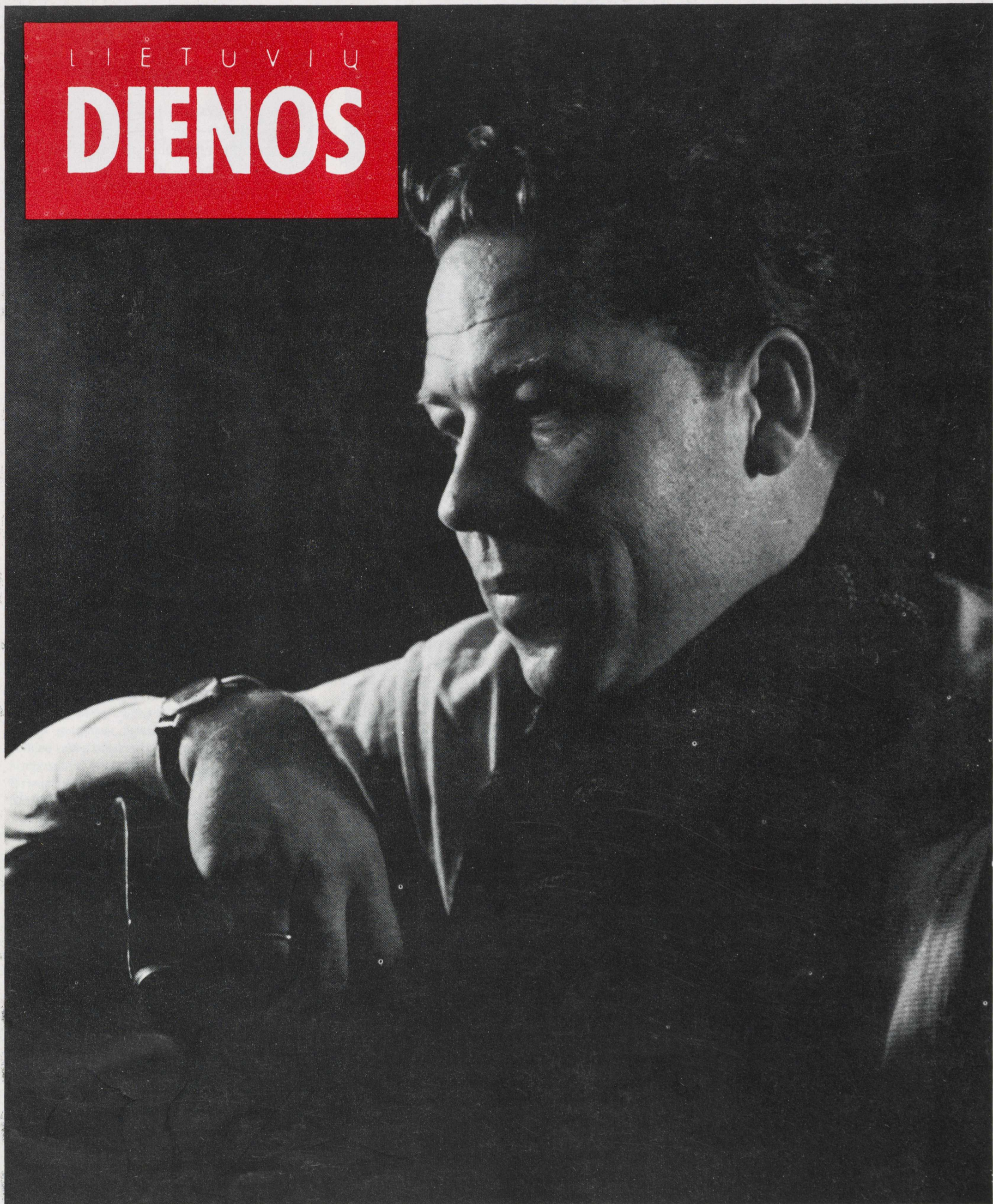

L I E T U V I U

DIENOS

POETAS HENRIKAS NAGYS

LITHUANIAN DAYS
NOVEMBER 1986

1986 M. LAPKRIČIO MĖN.

*****

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

*****

1986, Lapkritis Nr. 9 (369)
November, 1986 No. 9 (369)

Eina XXXVI metai
Volume XXXVI

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGOTOS SU
"KALIFORNIJOS LIETUVIŲ," LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN" PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
REDAKCIŲ KOLEGIJA

Rūta Skirius, Ph.D.
Margis Matulionis, J.D.
Arūnas Barkus, M.S.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar
inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the
opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days"
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinta automatiškai, nelaukiant atskiro
pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas
administraciją painformuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration
date. If subscription is to be discontinued, notice to that
effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir
rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is publish-
ed monthly except July and August for \$20.00 per year
by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los
Angeles, California. POSTMASTER: Send address
changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los
Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00
Honorary Subscriptions/Garbės prenumerata..... 35.00
Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

*****

FRONT COVER

HENRIKAS NAGYS

Henrikas Nagys, poet, essayist, and art critic, born in Mažeikiai on Oct. 12, 1920. In 1940 he enrolled at the University of Kaunas as a student of architecture, but after a year turned to Lithuanian and German literature. When the university was closed in 1943 he continued his studies at the University of Innsbruck, Austria (1945-47) and at the University of Freiburg (1947-48), taking a doctorate in German literature in 1949 at the University of Innsbruck. From 1947-49 he taught German at L'Institute des Beaux-Arts at Freiburg, and after immigration to Canada he was a lecturer at the Universite de Montreal. At present he is a teacher at an English-language school and a lecturer at the Institute of Lithuanian Studies in Montreal.

He published his first verses in 1938 in a youth magazine in Kaunas; since then his poetry has appeared in numerous periodicals as well as in Lithuanian and Canadian anthologies. His first book *Eilėraščiai* (Poems), published in 1946 in Innsbruck, was awarded the literary prize of the Lithuanian publishing house Patria. This was followed by *Lapkričio naktys* (November Nights; Freiburg, 1947); *Saulės laikrodžiai* (The Sundials; Chicago, 1952); *Mėlynas sniegas* (The Blue Snow; Boston, 1960). *Broliai balti aitvarai*, Brothers, White Aitvarai, published in 1969 in Chicago, was awarded the literary prize of the Lithuanian Writers' Association in Exile. His poems have been translated into English, German, Estonian and Latvian. Nagys himself has translated German, American and Latvian poetry into Lithuanian.

Technically, Nagys belongs to the neo-romantic literary movement of the mid-20th century, best represented among Lithuanian exile writers by the *žemininkai* (Earth), a group to which he has given much of its color, its angst and nostalgia, and its basic poetic reality—the emotional loss of a dream. Nagys is a poet of exile not because he was forced to leave home and a country, but because the central themes in his poetry—the search for self in others, the presence of death and the threatening unknown in the commonplaces of everyday existence, the transformation of reality into a "laterna magica" of poetic moods—make him a wanderer in existence, a searcher for identity in the transience of time. He has enriched the traditional lyrical, graceful and light-colored Lithuanian romanticism with darker, richer colors, with a dramatic tone emptied of romantic self-pity, and with the tragic dimensions of human destiny facing inescapable death.

Nagys has contributed numerous essays, articles, book reviews and art critiques to periodicals and newspapers; he is a frequent

TURINYS / CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Henrikas Nagys.....	2
Juozas Prunskis—	
Pasaulio lietuvių politinė veikla.....	3
Vytautas Plukas—	
Henrikas Nagys: žmogus-poetas.....	4
VLIKO memorandumas Berno	
konferencijos delegatams.....	9
Premija jaunimui.....	9
Iš Henriko Nagio kūrybos.....	10
Juozas Urbšys.....	11
Mirė Jurgis Juodis.....	12
Komunistų nužudyti lietuviai.....	12
P. Jurkus—	
Šėtos viršaitis—Rupintojėlių drožėjas.....	13

ENGLISH SECTION

Vincent Bernota—	
Soviet Nat'l Basketball Team	
Tours United States.....	15
H. Tautvaišienė—	
A Cemetery of Nations in the	
Siberian Tundra.....	18
The Chronicle of the Catholic	
Church in Lithuania.....	18

BACK COVER

Jurgio Jodžio tapybos kūrinys "Malda už tėvynę."

"Prayer for My Country," a painting by Jurgis Jodis.

Gavome pardavimui naujas knygas

Bronio Railos "Tave mylėti tegalima iš tolo." Tai yra trečioji jo kalbų per Laisvės radio knyga. Čia telpa komentarai, reportažai, pokalbiai, išpūdziai ir pasisakymai. 442 pusl. Kaina \$8 (persiuntimas \$1). Spausdino "Draugo" spaustuvė, leidėjas—mecenatas Kostas Ramonas. viršelį ir aplanką nupiešė dailininkas Vytautas O. Virkau.

LIETUVIŲ DIENOS

4364 Sunset Blvd.

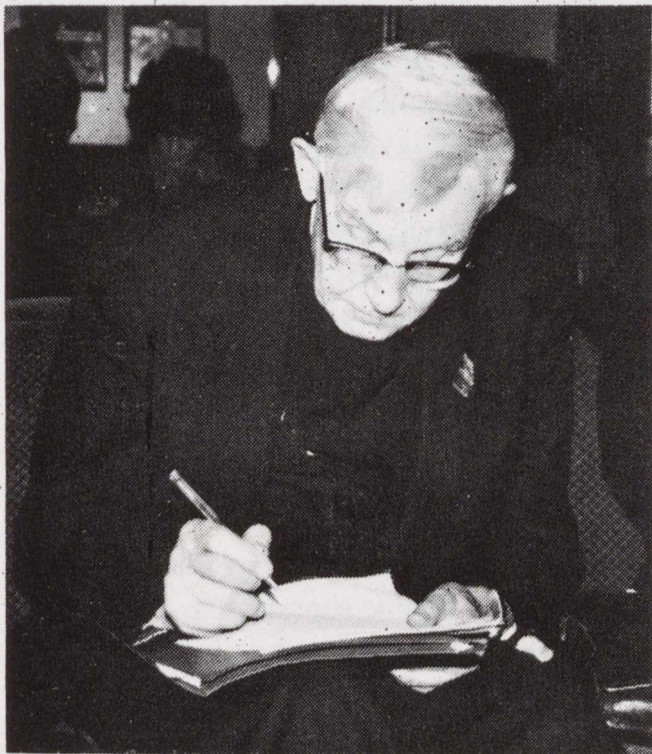
Los Angeles, CA 90029

GAVOME NAUJAS KNYGAS

Poezijos knyga "Keturi." 103 pusl. Kaina 7. Joje telpa keturių autorių: Julantės Malerytės, Gintarės Remeikytės, Sauliaus Kubiliaus ir Vainio Aleksos eilėraščiai. Išleido "Ateities Literatūros Fondas," Chicagoje. aplankas ir viršelis Jono Kuprio.

and popular lecturer on literary and cultural topics. He served on the editorial board of the Lithuanian literary review *Literatūros Lankai* (Folios of Literature) from 1952-59 and was editor-in-chief of the Montreal weekly newspaper *Nepriklausoma Lietuva* (Independent Lithuania) from 1968-70.

(Enciclopedia Lituanica)

Žurnalistas kun. dr. Juozas Prunskis ir laukdamas orlaivio rašo. J. Prunskis dalyvavo Vienos konferencijoje ir VLIK-o seime Londone.

Journalist Rev. Dr. Joseph Prunskis writing reports to Lithuanian Press while waiting at the airport.

—Photo V. Skirius

VLIK-o atstovai Vienoje su ambasadoriumi Warren Zimmerman. Stovi iš kairės: M. Pranevičius, VLIK-o pirm dr. K. Bobelis, kun. dr. J. Prunskis, Ambassador Warren Zimmerman, M. Samatienė, Antanas Mažeika, V. Jokubaitis ir dr. J. A. Stikliorius.

Delegates of VLIK (Supreme Committee for Liberation of Lithuania) in Vienna with Ambassador Warren Zimmerman.

—Photo Vince Skirius

Pasaulio lietuvių politinė veikla

JUOZAS PRUNSKIS

VLIK-o seime Londone buvo simpoziumas tema: "Kaip geriausiai konsoliduoti pasaulio lietuvių politinę veiklą bendram Lietuvos laisvinimo darbui." Simpoziumo moderuotoju pakviestas J. Jurkūnas. Pirmas kalbėjo Algis Klimaitis. Jis yra ryšių ir informacijos specialistas, nuo 1982 m. Vienoje leidęs "Ostnachrichter," dabar Šveicarijoje veda "Christian Solidarity International" įstaiga. Yra VLIK-o atstovas Šveicarijoje ir Austrijoje. Jis iškėlė LKB Kronikos reikšmę. Pasiūlė Europoje steigti Baltų informacijos biurą.

Antras kalbėjo Alg. Taškūnas, rusų nukankinto inž. St. Taškūno sūnus, baigęs Australijoje tris fakultetus, su referatais dalyvavo moksliniuose suvažiavimuose. Dabar dirba Tasmanijos universitete, leidžia "Baltic News." Yra gavęs Pas. Liet. Katalikų Bendrijos premiją.

A. Taškūnas siūlė visų pirma—užgydyti žaizdas, kylančias iš nesutarimų. Ieškome kas mus jungia. Būti lietuvių, tai kaip turėti tarptautinį pasą—kur benuvažiuoti, visur yra lietuvių. Ieškome draugu svetimųjų tarpe. Tinkamai įvertinkime medaliais, pagyrimo lapais kitataučius, kurie mums padeda. Išlįskime iš savo getų ir įvertinkime mums padedančius kitataučius.

Atgaivinti knygnešius į Lietuvą! Skleisti informaciją apie pavergtą Lietuvą. Leisti informacijas kitataučiams. "Baltic News" išdalinama 9000 egzempliorių nemokamai.

Pasiskirstykime darbus. Kiekviena organizacija turi pasirinkti specialų darbą. Seniau, tik iš baudžios išleisti lietuviai gabeno knygas, dabar mes turime balionus, helikopterus, daugiau galimybių.

Sporto klubai galėtų daugiau išvystyti demonstracijas. Kremliai labiausia patinka tokios antisovietinės organizacijos, kurios nebeveikia . . .

Inž. A. Venskuskis mokslus gilino Prancūzijoje, yra chemijos laboratorijos direktorius, bendradarbiauja techninėje spaudoje. Aktyvus krikšč. demokratų sąjūdžiuose. Jis pabrėžė, kad politinis darbas yra būtinas. Šiais laikais tikrosios demokratijos veikia per politines partijas, kurios labai aktyvios Vakarų Europoje. VLIK-as kritikojamas, kad jame per daug politinių partijų. Tokie kaltinimai yra nutolę nuo politinės tikrovės. Ateityje išlaisvinta Lietuva kursis Vakarų Europos pavyzdžiu, be ko ji liktų izoliuota, o vakaruose—partijų parlamentai.

Visomis galimybėmis turime remti VLIK-o veiklą ir ją stiprinti, drauge stiprinant Lietuvos laisvinimo darbą. Mūsų politinės partijos turi bendradarbiauti, sutartinai turi reikštis politinėje srityje Lietuvos laisvinimo darbe. Labai svarbus mūsų partijų ryšių sustiprinimas su savos atitinkamos vakarų Europos partija, besistengiant išvystyti ir asmeniškus ryšius su vadovaujančiais atitinkamos savos partijos nariais. Didelę veiklą suvaidina Eltos biuletenis ir kiti leidiniai. VLIK-as tegu remia lietuvių politinių organizacijų veiklą, vystant jų ryšius su jų savais internacionalais. Lietuva yra Europoje. Jos ateitis daug priklauso nuo Vakarų Europos valstybių sprendimų.

Prof. dr. D. Krivickas, gilines studijas tarptautinės teisės srityje Hagoje. Jis Lietuvos universitete dėstė tarptautinę teisę, Priklauso ūkininkų partijai. Buvo Užsienio Reikalų ministerijos patarėjas. Jo studijų yra daug išspausdintų.

Dr. Krivickas pažymėjo, kad mūsų pagrindinis tikslas Lietuvoje—atstatyti tikrąją demokratiją. Ją turės laisvu būdu apspresti Lietuvos gyventojai.

Dabar einama į Europos politinę integraciją. Ji reiškiasi žmogaus teisių gerbimu ir tautų laisvės išsaugojimu. Mes turime priešpastatyti tikrą demokratijos sąvoką prieš iškreiptą sovietinę sąvoką. Prelegentas siūlė sudaryti sąlygas, kad jaunieji rašytų disertacijas, parodydami, kaip politinis gyvenimas vystosi Šveicarijoje ir kituose demokratinuose kraštuose. Vadavimo veiksmų darbų pasiskirstymas

svarbus. VLIK-as nusikreipęs į politinę veiklą. Tas svarbu. Mūsų laisvė tegalima išsprendus Europos padalinimo problemą, panaikinant tą padalinimą. Pabaltijoje laisvės atstatymas įjungtinis į Europos laisvo apjungimo problemą.

Po prelegentų, per diskusijas, J. Daugėla skatino kurti būsimos Lietuvos viziją, išryškinant mūsų demokratijos sampratą.

VI. Šimoliūnas pabrėžė reikalą vienybės ieškojimo, kas mus jungia.

H. Lapas pasidžiaugė, kad Vienoje pirmą kartą lietuviai pralenkė latvius. Visi einame kartu. Tą turime toliau išnaudoti.

L. Grinius džiaugėsi, kad šiame seime turėjome taip protingus dalyvius, iškėlusius daug gerų minčių. VLIK-as turi kreipti dėmesį į Europą, bet dabartinėse sąlygose jo veiklos pagrindinė teritorija—Amerika, kur yra politinis prielankumas ir lėšų šaltiniai. Kiek galima—plėsti bendrus darbus VLIK-o su Bendruomene. Vienoje dirbame sutartinai.

Dr. K. Bobelis pabrėžė reikalą—pasiekti, kad turėtume centrą, kuris visų lietuvių vardu galėtų kalbėti politinėse institucijose. Reikia pasiskirstymo, kas veikia politinį darbą, kas kultūrinį-lituanistinį, kas religinį. Būtina rasti bendrą kelią, surasti būdą, kad galėtume visi bendrai Lietuvos reikalui dirbti.

S. Nelsienė prašė geresnės informacijos, kas panašiuose demonstracijose, kaip Vienoje, kada ir kur dirbama.

O. Jokubaitienė pabrėžė reikalą iš mūsų geto išsiųsti mūsų jaunimą, paruošti jį Lietuvos darbui.

A. Taškūnas pažymėjo, kad turime išmokyti tolerancijos. Latviai jau gabena knygas į Latvija. Tasmanijos universitete galima rašyti temas iš Lietuvos klausimų. Šios kartos jaunimas geras, bet jie nori priklausyti organizacijai, kuri turi savame krašte gerą vardą. Turima daug jaunimo Tasmanijoje susibūrusio į kalinių draugų organizacija. Jos nariai pasirenka vieną kalinį, kas mėnuo jam rašo laišką ir už jį meldžiasi. Tai krikščionių ekumeninė organizacija.

Simpoziuma praėjo gyvai, J. Jurkūnas jį pravedė sumaniai.

HENRIKAS NAGYS: ŽMOGUS-POETAS

*Jo didelis tamsus šešėlis krenta
ant žemės rutulio. Ir jo akių liepsna
audringą naktį šviečia, tartum žvaigždės.
Neklauskite manęs, kurion šalin jis eina:
jo akyse tokia keista liepsna!*

H. Nagys, Poeto Vizija.

Kai nepažįstamas žmogus pasako, kad "specialaus pašaukimo neturis," tokį tvirtinimą priimi už gryną pinigą.

Bet kai tokį teigimą išgirsti pokalbyje su šešiu poezijos knygų autoriumi, sudaro tikrai nelauktą siurprizą, juo labiau stebinanti, nes ištartas nuoširdžiai ir neprovokuojančiai.

Kieno-ne-kieno, bet Henriko Nagio pašaukimas yra visiškai aiškus ir labai specialus, galvoju, tai būti poetu. Jis YRA poetas.

Poetas gi yra žodžių magikas, perdirbęs patyrimą ar išgyvenimą į ką nors daugiau. Jis sukuria momentą, nuotaiką, gyvenimo sceną. Eilėraštis per kalbą, eilutę, gylį greitai pasiekia žmogaus smegenis ir jo dvasios vidų. Poezijos vaizdai yra kaleidoskopiniai. Dalelės ir gabaliukai, spalvos ir raštai sudaro poetinį audinį.

Man atrodo, kad jokioje kitoje meninėje kūryboje žmogus savęs taip nuogai, viešai, intymiai ir visuotinai neparodo, kaip poezijoje. Poetas kalba iš būties gelmių ir neatšaukiamai.

Juozas Girnius Henriką Nagį vadina nuotaikingu ir konkrečios tikrovės poetu. Jis rašo:

"Plati jo kūryba, kaip pati mūsų žemiškoji tikrovė. Ir atrodo lyg viskas kam turėtų lygiai vertę. Dainuos jis apie poetą, bet lygiai ir apie fabriko darbininką, apie pranašą, bet ir apie piemenėlį. Dainuos jis apie žmogaus benamiškumą, bet lygiai apie šermukšnius bei ažuolus, žibuokles bei pirmą drugelį. Dainuos jis giesmes nakčiai, bet lygiai ir savo meilę moterims. Dainuos jis apie sušalusį paukštelį ir drauge maldaus Viešpatį atverti lūpas, ar iš tiesų jo ieškojimas nėra tuščias. Dainuos jis apie savo gimtinį namą ir drauge apie tolimesias sapnų šalis."⁽¹⁾

Rimvydas Šilbajoris Nagio poezijos knygą "Broliai balti aitvarai" pavadina Nagio, kaip kūrėjo-poeto, "galutinio subrendimo knyga."⁽²⁾

"Nagys mūsųose pasiliks kaip talento ir kieta

poetinio darbo laimingas ir vaisingas junginys" rašo kolega poetas Kazys Bradūnas⁽³⁾

★ ★ ★

Nagiui kiekvienas žmogus yra brolis. Kartais jo poezijoje sakalas, kartais aitvaras, visada svarbus ir Nagio gyvenime jam, žmogui, reikšmingas ir be jų draugystės jam egzistencija būtų vieniša ir nesuprantama, beprasmiška.

*Mano brolis gyvena kartu su mumis. mūsų
karčią vienatvę
kvėpuoja tą patį orą. Geria tą patį vandenį
laukdamas s a v o mirties.*⁽⁴⁾

Jeigu Nagio poezija persunkta meilės žmogui

jausmu, tai dėka jo motinos, iš kurios jis tą jausmą paveldėjo ir jos pavyzdį sekdamas kruopščiai praktikavo realiame gyvenime. Tai ji, motina, tarsi švyturys jo gyvenimo kelyje ir audrose, ryškiai šviečias ir jo poezijoje.

"Bolševikmetyje 1940-tais metais, birželio 14-15 dienomis, mano motina nešė maistą ir vandenį išvežamiesiems sugrūstiems gyvuliniuose vagonuose Naujosios Vilnios geležinkelio stotyje, o vokiečių okupacijos metu Kėdainiuose valgydino išalkusius žmones pažymėtus Dovydo žvaigždėmis,"—pasakojo Henrikas.

Aišku, toks žmoniškumas praktikoje Henriko motinai buvo savaime suprantamas ir natūralus jausmas ir išipareigojimas suvokiant žemiškos egzistencijos trapumą ir žmogaus žmogui ištiestos rankos butinumą.

★ ★ ★

Visos šitos apraiškos rodo jo motiną būvus drąsia savaime suprantamas švietusia žmogiškumu iš vidaus. Todėl ir Henrikas jau iš mažens matė gražų motinos pavyzdį ir išmoko būti tikru žmogumi, o drąsos, pasiklausius jo odisėjos, jam niekada nestigo, gal kartais jos buvo jaunatviškai net per daug.

Viena aišku, kad Henrikas Nagys, žmogus, dėl principų svarbos niekada nesiekė kompromiso su savo sąžine ir neieškojo lengvesnio, patogesnio kelio ar išeities, kur būtų reikėję nulenkti galvą ar pažeisti principą.

Jis nesiafišavo, nesigyrė ir nelaukė pagyru, bet iškėlęs savo garbanotą galvą ėjo tiesiu ir savitu keliu tiek gyvenime, taip pat ir savo kūryboje: tiesiai, per kliūtis, akis į akį su tikrove, nesislapstydamas pakelės šešėliuose. Tokių žmonių šiandien reta.

Šviesi ir protinga buvo jo motina Antanina (nee Grundmanis) Nagienė, principų moteris,

Henrikas ir Birutė Vaitkūnaitė Nagiai 1986 metais Montrealyje.

Henrikas and Birutė Vaitkūnas-Nagys in Montreal, 1986

kaip ir Henriko tėvas žemaitis Augustinas Nagys. Ir jų sūnus Henrikas paveldėjo iš jų brangias savybes žmogų daranti žmogumi. Jie davė jam gyvenimo pamato kertinius akmenis, padedančius atlaikyti gyvenimo naštos slėgimą.

Ir poezijoje jis rašo tik tai, ką jis tikrai noris rašyti, nevaidmainiaujant išsakyti, nenorint "pasirodyti," neieškant laurų ar garbės. Jis niekada nemėgo nenatūralumo ar pūtimosi, ypač nemėgsta tokių, kurie patys save laiko dideliais kūrėjais. Jis tokius vadina megalomanais ar mistifikatoriais.

★ ★ ★

Henriko nuoširdus ir jaukus paprastumas pajuntamas iš karto jį tik ką susitikus. Man buvo malonu mūsų pažintį atnaujinti, nes matėmės prieš trisdešimt metų ir tik prabėgomis. Kaip lengvai jis atidaro savo namų duris taip pat lengvai atveria ir save, tarsi sakytų: "Užeikite ir mane pamatysite tokį koks aš esu."

Pokalbyje paaiškėja, kad meno ir poetinės kūrybos dovanas Henrikas ir jo jaunesnioji sesuo Zinaida Nagytė-Katiliškienė (mums gerai pažįstama kaip viena iš stipriausių mūsų poezių egzilėje—Liūnė Sutema) paveldėjo iš motinos giminės.

Būdamas 14-kos metų Henrikas pradėjo rašyti į spaudą Jono Vakarų slapyvardžiu. Būdamas 16 metų ir jaunas poetas jis pasirašinėjo savo vardu ir pavarde ir siuntė eilėraščius į "Ateitį," "Naująją Romuvą" ir "Židinį." Visus eilėraščius spausdino be jokio specialaus prašymo iš autoriaus pusės. Tena sako Henrikas, Keliavę keletas vyresnio amžiaus literatų, kurie į jauno poeto Nagio "kitoniškus" eilėraščius žiūrėdavo iš aukšto ir skeptiškai. Iš šio pasakojimo aiškiai junti Henriko Nagio, poeto su savita poezijos išraiška ir forma, kūrybinio veido gimimą.

Jau 1939-tai metais, dar Pagėgių Donelaičio vardo gimnazijoje mokydamasis, Henrikas susilaukia pirmųjų laurų: laimi "Ateities" literatūros rašinių konkurse pirmą vietą ir 50 litų už rašinį apie Salomėjos Neries lyriką.

★ ★ ★

Labai gaila, kad nebuvo lemta Henrikui savo pirmo poezijos rinkinio išleisti tėviškėje. Jis pasirodė 1946-tais metais egzilėje Insbruke, Austrijoje.

Kukliai pavadinta poezijos knyga "Eilėraščiai" laimėjo Vokietijoje prie Stutgarto atkurtos knygų leidyklos "Patria" premija.

Taigi šįmet kartu su Henriku Nagiu švenčiame 40-ties metų sukaktį nuo jo pirmojo rinkinio pasirodymo.

Egzilėje Henriko Nagio poezijos mūza nesnaudė. Jo poezija augo, klestėjo ir brendė.

Po "Eilėraščių" sekė "Lapkričio naktys" (1947), "Saulės laikrodžiai" (1952), "Mėlynas sniegas" (1959). "Broliai balti aitvarai" (1969), ir "Prisijaukinusiu sakalą" (1978).

H. Nagys baigęs gimnaziją 1940 m.
H. Nagys, high school graduate, 1940.

Jo poezija paskleista ir periodinėje spaudoje ir literatūros almanachuose bei antalogijose.

★ ★ ★

1951-ais metais, Antano Skiriaus "Lietuvių Dienos" Los Angeles, Kalifornijoje išleido naujosios lietuvių poezijos antologija "ŽEMĖ," kuri buvo paskirta taip vadinamai "trečiajai mūsų poezijos kartai." Joje tilpo Juozo Kėkšto, Kazio Bradūno, Alfonso Nykos-Niliūno, Vytauto Mačernio ir Henriko Nagio poezija. Tos knygos įvade Juozas Girnius rašė: "Greičiau šios poezijos centre stovi metafizinė

žmogaus likimo problema. Įaugęs joje žmogus į žemę ir tuo pačiu suaugęs su visa tėvų istorija . . . tai žmogaus prasmės žemėje poezija."⁽⁵⁾

Trečiosios generacijos poetai buvo pavadinti "žemininkais." "Žemės antologija pripuolama, atsitiktina, visiškai Bradūno iniciatyva pasirodžiusi," paryškina Henrikas.

"Joje tilptų ir Vladas Šlaitis ir Jonas Mekas, Eugenijus Krivickas, Pranė Aukštikalnytė, Mamertas Indriliūnas, Bronius Krivickas ir kiti literatai, vakarų literatūros auklėtiniai, maždaug vienamžiai ir išsimokslinę jau Nepriklausomoje Lietuvoje." Įdomu pažymėti, kad Henriko Nagio antrojoje poezijos knygoje "Lapkričio naktys" (1947) vienas skyrius eilėraščių pavadintas "Mano žemė."

★ ★ ★

Nagių namuose knygų pilnos lentynos. Kurios ten netelpa guli ant stalų. Ant sienų—dailės menas. Nusifotografuojame šandie kaliforniškai saulėtame kieme, kuriuo Henrikas džiaugiasi. Grįžę į vidų tęsiame pokalbį. Šeimnininko nuoširdumu jaukus visas namas.

"Mane turėjo pakrikštyti Jonu-Henriku, bet mano krikšto tėvas, buvęs Mažeikių burmistras Dominykas Žylė, pakeliui į bažnyčią "pametė" Joną ir paliko tik Henriką," aiškina šypsodamasis šeimnininkas. Paklausiau, kaip jo krikštotėvas tą savavališkumą paaiškino.

"Jonų per daug yra, tai nutariau palikti tiktai Henriką. Retesnis vardas," pasakęs Žylė.

Kai Henrikas pradėjo lankyti mokyklą, krikštotėvas nepamiršdavo atsiųsti jam po penklitinę "plunksnai paaštrinti." Turbūt jis aiškiaregiškai matė vaike literatą ar iškaitę žvaigždėse būsimą poetą, pagalvojau, todėl ir skatino aštrinti plunksną.

Nagių šeima 1931 metais, Radviliškyje: Zinaida (Liūnė Sutema) 4 metų; Martynas, 11 metų; motina Antanina; Henrikas, 11 m., ir tėvas Augustinas.

The Nagys family in Radviliškis in 1931. Zinaida (Liūnė Sutema), 4 years old; Martynas, 11 years old; Antanina, their mother; Henrikas, 11 years old; their father, Augustinas.

Henrikas Nagys (dešinėje) Pagėgių gimnazijos 8-toje klaseje su Valdemaru Ditkūnu. Jis tada gavo pirmą premiją "Ateities" literatūrinių rašinių konkurse.

Henrikas Nagys (on the right) as a senior at the Donelaitis school in Pagėgiai with Valdemaras Ditkūnas. He had won first prize in the "Ateitis" literary contest.

"Basanavičiaus mirtis 1927 metais man paliko didelį išpūdį. Aš tada buvau pirmame skyriuje, bet labai gerai prisimenu," pasakojo Henrikas, kai pokalbyje grįžome į jaunus dienas. Vėl kilo man mintis, jog Henrikas anksti ir beveik instinktyviai jautė savos kalbos mylėtojo, mokslininko ir draugo netekimą.

Žiurėdamas į tolį ir grįždamas į praeitį Henrikas su šiluma kalba apie savo tėvą:

"Augustinas Nagys buvo ramus ir užsidaręs žemaitis iš Buknaičių kaimo, nuo Mažeikių. Geležinkelietis, vėliau iškilęs iki ruožo viršininko. Tėvo tarnybos vietos dažnai keitėsi, šeima kilnojosi po visą Lietuvą nuo Skuodo iki Naujosios Vilnios," tęsė Henrikas.

O aš galvojau, kad toks keliavimas kaip tik padėjo Henrikui jaunystėje susipažinti ir pažinti gyvenimo realybę ar jo nepastovumą, Kaleidoskopiškai pažvelgti į gyvenimą ir aplinką bei žmones, tuomi jį tik praturtinant, praplečiant jo horizontą.

Henrikas Nagys gimė 1920 metų, spalio mėn. 12 dieną Mažeikiuose. Baigęs Kėdainių gimnaziją 1940-tais metais jis studijavo Vytauto Didžiojo Universitete, Kaune, pradžioje architektūrą, o 1941-3 metais lituanistiką ir germanistiką. Universitetą uždarius, Henrikas tampa vertėju geležinkeliuose. 1944 metais, kaip ir daugelis kitų, jis pasirinko laisvę ir paliko žemę nešiodamas iš tėvo paveldėtą lietuvių geležinkeliečio kepurę ir vertindamas, tarsi palikimą. Minties veidrodyje matau kaip puikiai ta kepurė jam tiko ir jo savivaizdai ir jo charakterio pabrėžimui.

Vėliau, Vokietijoje sunkūs laikai: darbo stovykla Waldenburge, Silėzijoje, kur jis buvo vienas iš 1000-čių "stovyklautojų." Mušimai, blakės, dizenterija ir kitos blogybės. Vienok ir tenai, Henrikas—principo žmogus, humanistas. Vokiečiai—viršininkai jį vadina "Rechtsanwalt"—advokatu, nes jis kariaudavo dėl savo ir kitų brolių žmogaus teisių. Priremtas prie sienos iš ten pabėgo ir atsidūrė netoli Berlyno. Ir čia būna neilgai: kai geštapas pradėjo lipti

jam ant kulnų, teko vėl keisti sceną. Ši karta, kartu su tėvais surastais prie Drezdeno, 1944-tų metų pabaigoje keliauja į Feldkirchą, Austrijoje ir 1945-tų metų pavasarį jau studijuoja Insbruko universitete germanistiką ir meno istoriją.

Studijas tęsia Freiburge i. Br., Vokietijoje ir ten pat dėsto vokiečių kalbą Taikomosios Dailės Institute.

1949-tais metais grįžta į Insbruką ir apgynęs dizertaciją apie Georg Traklio kūrybą gauna doktoratą.

Beje, studijuodamas Insbruko universitete jis subūrė lietuvių studentus į Korp!Lituania, turėjusią apie 150 narių, iš kurių 25 baigė mediciną, o 40 padarė doktoratą.

"Iš jų," sako Henrikas, "šiandie daugelis yra ryškūs mūsų lietuviškoje veikloje."

Su kun. Leonardo Andriekaus padarytais afidavitais Nagiai pasiekia Ameriką. Iš New Yorko tėvai, sesuo ir brolis keliauja į Čikagą, o Henrikas pasuka į Kanadą.

Montrealyje, 1952-ais metais Henrikas Nagys veda Birutę Vaitkūnaite. Jie užaugino

H. Nagys darbovietėje Montrealyje, komercinio meno kambaryje, 1960 metais.

H. Nagys at his office in Montreal, 1960.

sūnų Gintarą ir dabar jau žaidžia su anūku.

Jo žmona Birutė atvykdama į Halifaksą, Kanadą, atsivežė išraiškos šokio šokėjos-choreografės kredencialus ir bukėtą sudžiūvusių chrizantemų, pirmą puokštę gėlių gautą jos, kaip profesionalios šokėjos po rečitalio. Su dideliu entuziasmu ir užsidegimu, atsidėjimu ir kantrybe ji skleidė išraiškos šokio meno Kanadoje su nemažu pasisekimu.

Henrikas Nagys Kanadoje: komercinis menininkas, mokyklos mokytojas, vėliau universiteto dėstytojas, lietuvių visuomenės veikėjas, lietuviškos šeštadieninės mokyklos mokytojas, Montrealio Lietuvių Akademinio Sambūrio daugiametis pirmininkas, Aukštesniųjų Lituanistikos kursų lektorius (kursus lankė 200), Kanados Lietuvių Bendruomenės Kultūros Fondo pirmininkas, Nepriklausomos Lietuvos vyr. redaktorius,

H. Nagys (dešinėje) po doktorato įteikimo prie Insbruko universiteto, Austrijoje (1949 metais).

H. Nagys (on right) after receiving his doctorate from the University of Innsbruck, Austria, 1949.

populiarus paskaitininkas, literatūros vertėjas iš latvių, vokiečių, anglų kalbų į mūsų, literatūrinių straipsnių autorius periodinėje spaudoje ir eilėje žurnalų, literatūros ir meno kritikas, Santaros garbės filisteris, Lietuvių Rašytojų draugijos laureatas už "Broliai balti aitvarai" poezijos knygą (1970 m.), Vinco Krevės Vardo premijos laureatas už poezijos knygą "prisijaukinsiu sakalą" (1978.)

Prie šių enciklopedinių žinių būtina pridėti, kad jis yra giliai sąmoningas Kanados pilietis, su dėkingumu ir išipareigojimais svetingam kraštui, priglaudusiam sakalą praradusį savo lizdą.

Jis ne tik domisi menu, bet ir pats gerai

Henrikas Nagys (kairėje) su broliu Martynu 1932 m. Kaune, pirmos komunijos proga.

Henrikas Nagys (left) with brother Martin, 1932, on the occasion of the First Communion.

Pagėgių Donelaičio gimnazijos 7-ta klasė, 1937 metais. Viršuje iš kairės trečias H. Nagys.
The 1937 junior class of the Donelaitis School in Pagėgiai. At top, third from left, Henrikas Nagys.

piešia. Jau trijų metų būdamas piešdavo ant koklinių grindų per visą mamos virtuvę Mažeikiuose. Motina su šypsena ir savotišku pasididžiavimu svetimiams sakydavusi: "Tik duok jam kreidos..."

Pagaliau—Henrikas meškeriojojas. Mano supratimu, meškeriojimas skatina mąstymą, filosofavimą, poeziją, nes esi gražioje aplinkoje, vienatvėje, o atsipūsti, pabūti su savimi, yra ne tik malonu, bet ir būtina.

★ ★ ★

Henriko Nagio, kaip ir daugelio kitų, gyvenimo kelias nebuvo visiškai lygus, be duobių ir sukrėtimų, skausmų. Viena iš tokių didesnių nelaimių supurčiusių Henriką, buvo nelauktas trijų jo artimų draugų netekimas. Jo brolius—baltus aitvarus—Antaną Škėmą, Julijų Kaupą ir Algimantą Mackų trijų metų laikotar-

pyje pakirto ankstyva mirtis.

1969-tais metais Henrikas Nagys jiems dedikavo savo poezijos rinkinį "Broliai balti aitvarai." Maldavo Henrikas:

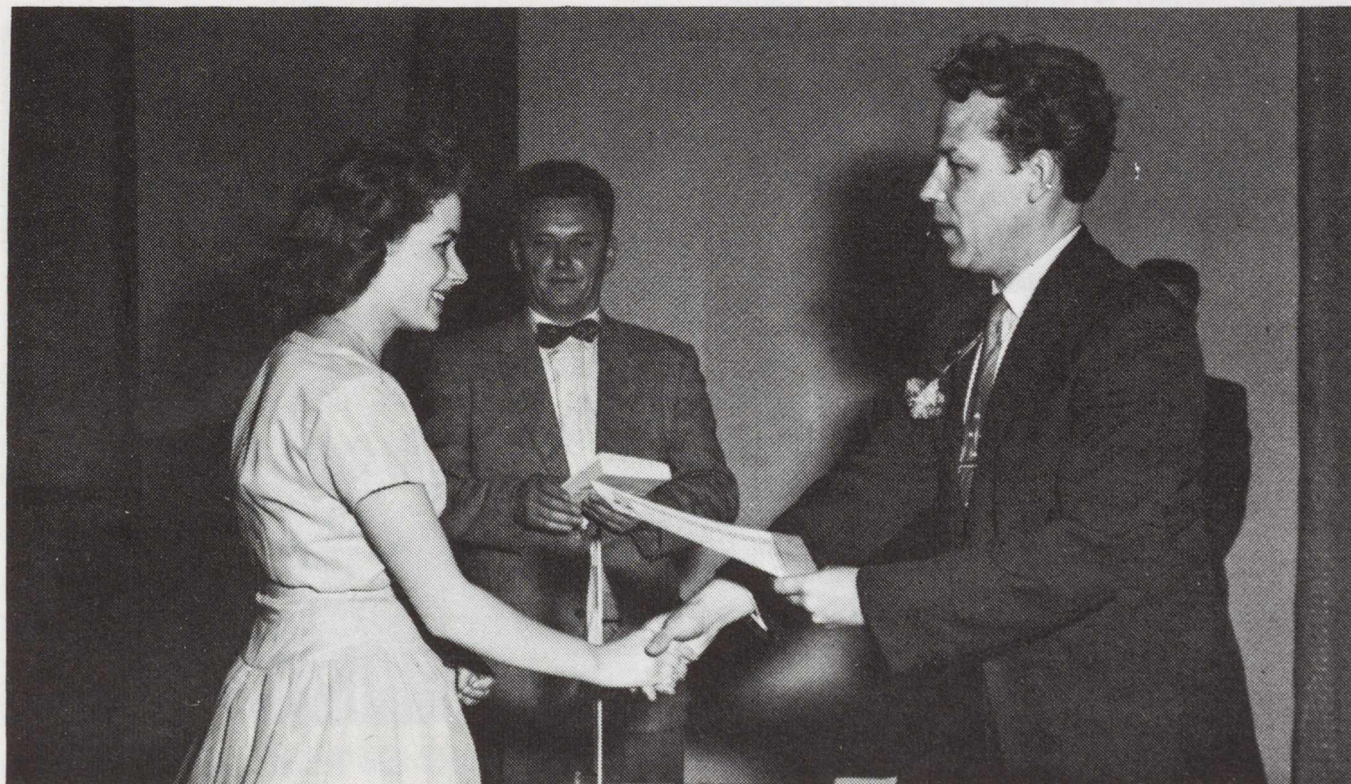
*Mirė sakalai ir sužiedėjo mano diūna.
Neišsižadėkite manęs.*

*Neišsižadėkite jauniausiojo ketvirto brolio.
Mirtis myli tris. O kas mane užbers žeme?*

*Mano miegui kas atkas sukepusį rudoną molį?
Neišsižadėkite ir nepalikite manęs. (6)*

★ ★ ★

Mums visiems labai svarbu, ką apie mus galvoja artimi ir kiti mums svarbūs asmenys, nes mes matome save tiksliai savo paties veidrodyje. Į mano čia nupiešto Henriko Nagio

H. Nagys įteikia atestatą R. Tauteraitei, baigusiai Litanistinę mokyklą, 1957 metais. Su knyga rankoje S. Kęsgaila.

H. Nagys presents Lithuanian Saturday School diploma to T. Tauteraite in 1957. Holding a book, S. Kęsgaila.

paveikslo rėmus turėtų tilpti ir vienas kitas škicas nupieštas kitų.

"Ką sako tuom tiki, kuom tiki tą ir sako" aptaria Henriką Ilona Gražytė-Maziliasukienė, jo draugė ir bendros veiklos Akademiniame sambūryje talkininkė. Ji pabrėžia Henriko autentiškumą, lojalumą žmogui ir kraštui, giria jo meilę paprastam žmogui ir ypač lietuviui. Tiksliai jį vadina charakteringiausiu "žemininku," autentišku iševio poeto balsu, draugišku, be pretenzijų, kaip žmogų ir kaip literatą."

Ilona dar prideda: "Henrikas yra labai geras oratorius. Intymus. Kalba kaip žmogus ir žmogų. Turi gero tembro balsą, jumoro jausmą. Moka pajuokti be skausmo ar įžeidimo."

"Jis nelauks niekada ko nors kito darant ką

Birutė Vaitkūnaitė-Nagienė ir Henrikas Nagys, 1955 metais.

Birutė Vaitkūnas-Nagys and Henrikas Nagys in 1955.

Lietuvių studentų sambūrio Insbruko universitete valdyba 1947 metais. Iš kairės sėdi: O. Stikliūtė, O. Grajauskaitė, J. Abramikaitė, M. Arštikaitytė. Stovi M. Nagys, H. Nagys, P. Bačinskas, P. Namiškis, kun. F. Budzeika ir G. Balukas.

The leadership of the Lithuanian Student Fraternities Association in Innesbruck, 1947. Seated, from left: O. Stiklius, O. Grajauskas, J. Abramikas, M. Arštikaitis. Standing: M. Nagys, H. Nagys, P. Bacinskas, p. Nemiškis, Rev. F. Budzeika, S. Kairys, and G. Balukas.

reikia padaryti. Jis pareigingas. Jeigu kas nors neatlieka savo darbo—Henrikas padarys,” užklaustas sako Izidorius Mališka, prisimindamas bendrus rūpesčius Akademinio Sambūrio veikloje.

Dar būtina pažymėti, kad Henrikas Nagys yra vienas iš nedaugelio poetų, kuris sugeba tikrai meniškai perduoti savo poeziją klausytojams.

“Kiekvienas, kam yra tekę girdėti Nagį skaitant savo eiles, žino kaip agresyvus, dominuojantis, skanduotas jo žodis išplėšia klausytoją iš jį supančios aplinkos, kaip jį uždaro poeto vizijų pasaulyje, lyg vienuoliškoj celėj,” rašo montrealietis V. A. Jonynas⁽⁷⁾

★ ★ ★

Kokius poetus vertina Nagys? Kas yra jo mentoriai? Kokioje dirvoje formavosi ir augo jo poezija?

“Aplamai, sako Henrikas, domėjauosi vakarietiškąja literatūra. Skaičiau originaluose Rainer Maria Rilke, George Trakl, Hugo von Hofmanstahl, Stefan George ir kitus. Iš lietuvių vertinu Kossu-Aleksandravičių, Brazdžionių, Neri, Miškinį. Skaičiau prancūzų, slavų ir skandinavų literatūrą vertimuose.

Šitaip rašo Henrikas Nagys apie Rainer Maria Rilke (1875-1926):

“Abi paskutinės Rilkės knygos yra intensyvus poetinis katarsis ir modernaus žmogaus dialektika, paskutiniųjų amžinų klausimų ir galutinų atsakymų klausiant ir ieškant, nuolat gresiančio nykimo akivaizdoje. Žodžiais neapsakomus dalykus siekdamas užrašyti vieną vienintėlį kartą ir įprasminti žemę, save ir savo kūrėjo būtį. Rilke nepamirštamose knygose paliko vakarų pasauliui gėnialų vienišo klajotojo palikimą—raudą, išpažinimą ir odę kartu.”⁽⁸⁾

Nežinome ką ateityje rašys literatai apie Henriko Nagio kūrybą, bet ši citata man turi kažką bendro ir su Nagio poezija. Palyginus ją su Juozo Girniaus žodžiais kalbant apie Nagį ir jo poeziją rasime panašumo.

Nestebėtina todėl, kad Henrikas Nagys išvertė į lietuvių kalbą Rilkės sakmę “Die Weise von Liebe und Tod des Cornets

Meškeriojas H. Nagys su laimikiu 1957 metų vasarą.

Fisherman H. Nagys with his catch, summer, 1957.

Lietuvių Akademinio Sambūrio Montrealyje valdyba, 1956 m. Iš kairės: H. Nagys, B. Ciplijauskaitė, S. Naginionis. Stovi: L. Barauskas, J. Dapkus ir P. Lukoševičius.

The 1956 Lithuanian Academic Assn. leadership in Montreal. From left: H. Nagys, B. Ciplijauskas, S. Naginionis. Standing: L. Barauskas, J. Dapkus, and P. Lukoševičius.

Christoph Rilke,” kurią netrukus išleis Alg. Mackaus Knygų Leidimo Fondas. Henrikas labai apgailestauja, kad vienoje Čikagos spaustuvėje dingo virš 30-ties medžio raižinių, sukurtų a.a. Telesforo Valiaus, kurie turėjo papuošti tą knygą.

Užklaustas apie ateities planus, Henrikas sakėsi ruošias naują poezijos rinkinį, kuri pavadinsias “Vakarėjant.” Dirbas ir prie savo poezijos rinktinės ir abu, su seserim Liūne Sutema, ruošia tur būt pirmą lietuvių literatūroje brolio ir sesers poezijos rinktinę.

Pavakariais atsisveikinome iki kito pasimatymo. Pavėžėjo mane iki požeminės metro stoties ir nuvažiavo saulei sėdant, pavėluotai dėl mano užsibuvimo, pas savo sūnų vakarienei. Gailėjauosi neturėjęs progos pasimatyti su žmona Birute, kuri tuo metu kaip tik lankė Expo '86, Vancouveryje.

★ ★ ★

Jau 1977 metais Henrikas yra parašęs savo poetišką testamentą, kuris, linkėkime, dar negreitai išsipildys.

“Nudažykite mano plaukus juodai prieš mirtį, kad galėtų naktis ramiai miegoti šalia. Kad nepajėgtų niekas niekad atskirti kur yra jos, kur mano, sapnai ir dalia.

Nudažykite mano veidą žaliai prieš mirtį kad galėtų giria ramiai žaliuot virš manęs. Kad nepajėgtų niekas niekas atskirti kur yra medžiai, kur samanės ir kur aš.”⁽⁹⁾

Tai brandaus poeto-sakalo su gintarinėm akim—kūryba.

Tai žodžiai žmogaus, kuris sakėsi man neturįs kažin kokio specialaus pašaukimo . . .

Montreal-Los Angeles—1986

Išnašos

1. Žemė, 1951, J. Girnius ivade, psl. 60
2. Draugas Nr. 103/18 1970.5.2
3. Draugas Nr. 144/25 1970.6.20
4. H. Nagys Brolia balti aitvarai, psl. 9
5. Žemė, 1951, J. Girniaus ivade, psl. 42-43
6. H. Nagys Prisijaukinsiu sakalą, psl. 18
7. Tėviškės Žiburiai, 1970 m. balandis
8. Lietuvių Enciklopedija, XXXII-as t., psl. 288
9. H. Nagys “Prisijaukinsiu sakalą,” psl. 40

Montrealio Lituastinės Mokyklos abiturientai su mokytojais, 1957-tais metais. Iš kairės sėdi J. Kardelis, H. Nagys, B. Lukoševičienė (direktorė), tevas J. Kubilius, S.J., ir S. Kęsgaila. Dešinėje stovi L. Barauskas.

1957 graduates of the Montreal Lithuanian Saturday school with their teachers. Seated, from left: J. Kardelis, H. Nagys, B. Lukosevičius (director), Rev. J. Kubilius, SJ, and S. Kęsgaila. Standing on right is L. Barauskas.

Iš kairės: Marius Katiliškis, Zinaida Nagytė-Katiliškienė (Liūnė Sutema) ir Henrikas Nagys.
From left: Marius Katiliškis, Zinaida Nagys-Katiliškis (Liūnė Sutema), and Henrikas Nagys.

Poetas Henrikas Nagys 1958 metais, Montrealyje.
Poet Henrikas Nagys, Montreal, 1958.

VLIKO MEMORANDUMAS BERNO KONFERENCIJOS DELEGATAMS

Balandžio 15 d. Berne, Šveicarijoje, prasidėjo Helsinkio Baigminių Akta pasirašiusių valstybių ekspertų konferencija. Šia proga, kovo 17 d. VLIK-as pasiuntė 27-ių valstybių užsienio reikalų ministeriams memorandumą apie "žmonių ryšius Sovietų okupuotoje Lietuvoje." Memorandumas taip pat buvo įteiktas delegatams Berne.

Memorandumas primena, kad Helsinkio Baigminių Akta pasirašiusios valstybės pažadėjo palengvinti judėjimą ir ryšius tarp šių valstybių piliečių, institucijų bei organizacijų. Šios valstybės išipareigojo palengvinti šeimų susivienijimą, susitikimus tarp šeimos narių, vedybas tarp skirtingų valstybių piliečių ir kt. 1983 m. rugsėjo mėn. paskelbtas Madrido konferencijos baigminis dokumentas taip pat turi keletą panašių punktų.

Pasak memorandumo, sovietinė valdžia yra ypač nepalankiai nusiteikusi prievarta prijuntųjų Lietuvos, Latvijos ir Estijos piliečių atžvilgiu, nes tose šalyse veikia stipri opozicija sovietiniam režimui. Pagrindinė šeimų narių perskyrimo priežastis buvo masiniai išvežimai į Sibirą ir daugelio pabėgimas į Vakarų. Helsinkio Baigminio Akto paskelbimas sukėlė vilčių perskirtoms šeimoms, kurių daugelis bematant įteikė prašymus susivienyti ar pasimatyti su savo šeimos nariais. Jų prašymai buvo atmesti, nes sovietų valdžia daugumą šių šeimų laiko "liaudies priešais."

Memorandume išvardinti aštuoni pastaruoju metu Berno konferencijos delegatams įteikti prašymai:

1. **Kazys Eringis** (Čikaga)—leidimo žmonai Elenai ir dukterims Vaivai bei Elenai susijungti su juo JAV-ėse.

2. **Herbert Jodwalis** (Alaska)—leidimo

seseriai Agnietei Danai Adomavičienei apsilankyti pas jį ir kitus šeimos narius JAV-ėse.

3. **Kazys Mereckis** (St. Petersburg, Florida)—leidimo sūnui Kazimierui su šeima atvykti pas tėvą.

4. **Stefanija Vyšniauskienė** (Baltimore, MD)—leidimui anūkui Virginijui Lukoševičiui ir anūkei Ilonai Lukoševičiūtei-Vaitkienei aplankyti jį.

5. **Povilas Vyšniauskas** (Kanada)—leidimo bent vienam iš savo trijų sūnų aplankyti jį prieš jam mirštant.

6. **Alfonsas Kairys** (Kanada)—leidimo savo broliui Zenonui apsilankyti pas jį.

7. **Petras ir Vanda Giedraičiai** (Kanada)—leidimo dukterei Alinai Ločerienei su šeima atsikelti pas juos į Kanadą.

8. **Teklė Benotienė** (Kanada)—leidimo savo sūnui Povilui ir dukteriai Irenai Merkienei aplankyti jį.

(Pavėluoti gauti kiti prašymai bus įtraukti į VLIK-o memorandumą ir pristatyti Vienoje įvyksiančioje konferencijoje. —Red.)

Memorandumo skyriuje, "Nubausti už norėjimą emigruoti," aprašomi konclageriuose kalinamų **Editos Abrutienės, dr. Algirdo Statkevičiaus, ir Vytauto Skuodžio** atvejai. Cituojamas JAV Valstybės Departamento pranešimas apie žmogaus teisių padėtį įvairiose šalyse, kuriame sakoma, kad "pastarųjų poros metų bėgyje emigracija iš Lietuvos beveik visai sustojo." Nepaisant Helsinkio Baigminių Akta pasirašiusių užtikrinimo, kad įvairių religijų atstovai turi teisę "susitikti ir pasikeisti informacija," Sovietų valdžia nedavė leidimo Popiežiui Jonui Pauliui II-jam 1984 m. apsilankyti Lietuvoje, o 1983 m. lietuvių vyskupams nebuvo leista dalyvauti spalio mėnesį pasibaigusiame katalikų vyskupų pasauliniame suvažiavime.

(ELTA)

"Išėjęs negrižti"—Marius Katiliškis gyvenime ir kūryboje. Redagavo Violeta Kelertienė, išleido Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas, Chicagoje. 272 pusl., gausiai iliustruota, kietais viršeliais. Kaina \$10 (su persiuntimu \$11). Aplankas ir knygos meninė priežiūra: Vytautas O. Virkau. Aplanko nuotrauką: Henrieta Vepštienė.

Gaunama **Liet. Dienų** knygyne, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Telef.: (213) 664-2919.

PREMIJA JAUNIMUI

Dr. Leono ir Irenos Kriaučeliūnų šeima savo mirusiam sūnui ir broliui prisiminti skiria kasmetinę **EUGENIJAUŠ KRIAUCĖLIŪNO PREMIJĄ**

Premijai skirti sąlygos yra tokios:

1. Eugenijaus Kriaučeliūno 1000 dolerių premija skiriama lietuviui jaunuoliui, geriausiai pasireiškusiam raštais (lietuvių, anglų, ar kita kalba), veikla, organizaciniu veiklumu, ar jaunimo vienetui—sambūriui, tautinių šokių grupei, jaunimo chorui, sporto būreliui), geriausiai reprezentavusiam lietuvius ir Lietuvą vienerių metų bėgyje;

2. Premijai gauti asmenis ar vienetus raštu pasiūlo jaunimo organizacijų vadovybės, jaunimo grupės, vyresniųjų organizacijų ar paskiri asmenys iki kiekvienerių metų gruodžio 31 d. (pašto antspaudas);

3. Premijuotino asmens ar jaunimo vieneto tinkamumui sudaroma Jury komisija, kurion po vieną atstova skiria Pasaulio Lietuvių Bendruomenės jaunimo reikalams vadovas, Pasaulio Lietuvių Jaunimo sąjungos valdyba ir JAV Lietuvių Jaunimo sąjunga, o du atstovus paskiria Kriaučeliūnų šeima;

4. Jury komisija aptarusi asmens ar vieneto tinkamumą premijai, ją skiria balsų dauguma iki sekančių metų vasario 15 d. ir susitaria su Kriaučeliūnų šeima dėl premijos įteikimo laiko ir pobūdžio;

5. Premijai asmenys ar vienetai siūdomi raštu, nurodant tiksliai premijai tinkamumo motyvus, ir siunčiami:

EUGENIJAUŠ KRIAUCĖLIŪNO
PREMIJOS KOMISIJAI
13400 Parker Road
Lockport, IL 60441

Iš

HENRIKO

NAGIO

Kūrybos

AŽUOLAI

Jie ateina: didžiulė, rūsti minia.
Lėtai svyruoja jų sunkios viršūnės,
ir kaip tolimas griausmas, kaip būgnai
aidi keista ir šiurpi jų daina:

—mes nešame dangų—
—mes nešame kruviną dangų—
—mes nešame mirusį dangų—
—mes atnešam vakarą . .

Jų didelės, tamsios rankos,
žaidžiu iškraipytaisiais pirštais apglėbusios,
laiko sustingusį debesį:
kaip didelį, juodą karstą.

Jie ateina. Jie neša saulėleidį:
lėtai svyruoja didžiulė, rūsti minia.

• • •

Išmaldos neprašiau. Valgiau duoną juoda
pūslėtom protėvių rankom pasėta,
pro suskirdusius pirštus supiltą aruodan.
Valgiau savo vargo duoną—gaižią ir kieta.

Kojom basom išvaikščiojau tėviškės smėlį.
Mindžiau raudoną, kaip kraują, rudenio moli
ir godų juodžemį. Mano senolių
medžiuose tebemiega jų baltos vėlės.

Išmaldos neprašau: sugrišiu namolei
ne sūnus palaidūnas, bet šeiminkas,
(kas žemės—žemei, kas brolio—broliui)
savo dalies paliktos atsiimti.

Pasiimti nuosavą mirtį, kuri kalasi,
kartu su žaliais želmanim už gimtojo sodo,
kiekvieną ankstyvą Žemaičių pavasari
pro juoda, pro trupantį, siaurės gruoda.

• • •

Aitvaro brolio neišdaviau. Sudegė kaimai.
Pusto karštais pelenais.
Pasakų paukščio plunksnos baltesnės už sniegą,
akys žydresnės už vandenį.

Brolio neužsigyniau. Lūpos suakmenėjo.
Lyja žarijų lietum.
Pasakų paukščio plunksnos baltesnės už pianą,
akys žydresnės už liną.

Aitvaro nepalikau. Mano kojos, kaip medžio
šaknys, dirvožemyj liks.
Pasakų paukščio plunksnos baltesnės už tošį,
akys žydresnės už vėją.

Aitvaro brolio neišdaviau. Sudegė žemė.
Pusto pilkais pelenais.
Pasakų paukščio plunksnos lengvesnės už
plėnis,
akys šaltesnės už ledą.

KUMEČIO VAIKAS

Pro aprūkusį, drumzliną langą
tu svyruojantį medį ir purviną kelią matai.
Kartais pakeli veidą į dangų:
vėjo genami, lekia skliautais debesų skutai.

Tu matai ten pašėlusius, juodus arklius—
jų plasnojančius karčiai uždengę pusę dangaus;
ir ištryškęs pro debesį saulės skurdus spindulys,
tau atrodo, kruvino, ilgo, sunkaus
botago virvė. Kaip jie lekia, kaip lekia tolyn!—
Tu norėtumei būti tenai—nors vieną kartą..

Pro lūšnelės aprūkusį langą
tu svyruojantį, pilką medį matai—
Ir kai pakeli veidą į dangų:
taip, tu norėtumei būti nors kartą tenai, su
žirgais, aukštai..

• • •

IŠRINKTIEJI

Kiniečio skalbėjo kieme—už jo baigiasi
miestas—
žydi atogražų gėlės. Nebyliai darbininkai
lenkia per purviną upę tiltą. Šalti dolomitai
klastingai žėruoja karališko kalno urve.

Aklo auksakalio sūnūs žaidžia su butelio šukėm
pro aprūkusį stiklą leidžiasdi gėstanti saulė
raudono smėlio aikštėj. Grenada. Jaučiai ir
dulkės.

Poetų rojus: Bahia de Todos os Santos. Balto
ir juodo kraujo sapne. Pro mėlyną rūką
ateina jauni mano broliai dainuoti žemę ir jūrą.
Purvą ir tyrą vandenį. Girią ir užiantį miestą.
Žalią ir pilką mirtį. Beranki skulptorių veda
mergaitė per akmenio kalnus. Mėlyno sniego
atašvaite mano delnai, kaip gili ir bežvaigždė
naktis.

Leisk. Paliesiu tavo akis. Bet tu liksi neregium.
Duok man atogražų gėlę—raudoną kraujo
aguoną.
Nebyliai darbininkai išlenkė tiltą anapus. Į
tyrus.
Duokit man stiklo šukę: tegul, tegul supasi
luotai
Grenadoj, Bahioj, Šventojoj, aprūkusioj saulėj!

MOTINA

Tu niekad nemiegi.
Tu lauki kiekvieno
mūsų.
Tavo lango žiburys pamiršo
kaip užgesti.
Tave žemė masina.
Tu norėtumei visą ją
apsėti, išglostyti, nuravėti.
Tu kalbini ją, sodindama
viską: gėles, daržoves, medžius.
Judvi seserys.
Kraujo seserys.
Judvi nuolat auginat.
Judvi neapkenčiat
speigų ir sausrų,
vėtrų, krušos.
Tu bėgi ir bėgi,
tarytum turėtum
paliesti kasdieną kojom basom
visą smėlį ir juodžemį
nuo Liepojos ežero
ligi Lemonto laukų.
Tu esi kaip paukštė, kuri
nuolat sugrižta į savo lizdą,
suktą gilioj žolėj,
prie šiltos ir juodos
žemės: taip arti,
kad judviejų širdies plakimo
nebegali
atskirti
vieno nuo kito.
Žemės ir motinos.
Motinos žemės.

Ministeris, Sibiro tremtinys, vertėjas

J U O Z A S U R B Š Y S

Lietuvoje atšventė 90 metų amžiaus sukaktį

1986 metų vasario 29 dieną (šiais metais kalendoriuje šios datos nebuvo; ji įrašoma tik kas ketveri metai), buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras JUOZAS URBŠYS atšventė savo jubiliejinę amžiaus sukaktį.

Juozas Urbšys gimė 1886.II.29 Šateikiuose, Kėdainių apskrityje, 1914 m. baigė Panevėžio realinę mokyklą, o 1917 m. Rusijoje-Čugujevo karo mokyklą. Lietuvos nepriklausomybės kovų metu tarnavo Lietuvos kariuomenėje, išeidamas atsargon kapitono laipsniu 1922 m. ir pereidamas dirbti užsienio reikalų ministerijon. 1922-27 buvo Lietuvos pasiuntinybės Berlyne konsulinio skyriaus vedėjas; 1927 m. perkeltas Lietuvos pasiuntinybėn Paryžiuje pirmuoju sekretoriumi, o 1933 m.—pasiuntinybės patarėju. Tais pačiais metais Juozas Urbšys buvo nukeltas Lietuvos pasiuntinio pareigoms į Latviją. Po metų buvo perkeltas į centrą ir paskirtas politinio departamento direktorium, vėliau generaliniu URM sekretorium. Nuo 1938.XII.5 ligi 1940.VI.17 ėjo užsienio reikalų ministro pareigą VI. Mirono, gen. Černiaus ir A. Merkio kabinetuose.

Juozas Urbšys perėmė užsienio reikalų ministro pareigas pačiu sunkiausiu Lietuvai metu ir turėjo ginti Lietuvos nepriklausomybę ir integralumą nuo dviejų imperialistinių ir totalistinių valstybių—Sovietų Sąjungos ir nacinės Vokietijos. Abi kaimyninės valstybės savo pretenzijas Lietuvai rėmė ne teise ir morale, bet gryna jėga, nepaisydamos jų garantuoto Lietuvos suverenumo, esamo tarp šių valstybių sutarčių. Okupavus Lietuvą Sovietų Sąjungai, ministras Juozas Urbšys su žmona buvo areštuotas ir išvežtas į Sovietų Rusiją. Iškalėjęs 16 metų, tik postalininiu metu buvo leista grįžti Lietuvon.

J. Urbšys susirašinėja su savo seserimi Elena Gutauskiene, gyvenančia Venecueloje. Jo laiškuose atsispindi šviesus protas, gili erudicija, optimizmas, domėjimasis lietuvių literatūra.

Venueolos lietuvių žiniaraštis "Tėvynėn," redaguojamas V. A. Dambrosos, seseriai leidus, atspaudė keletą laiškų ištraukų, kuriomis čia pasinaudojame, sveikindami sukaktuvininką ir pagerbdami jį kaip vertėją.

1984.X.5

Mėgstu paskaityti senųjų rašytojų raštus. Dabar skaitau iš naujo Jono Biliūno kūrybą. Buvo labai talentingas. Jei džiova (ir materialiniai nepritekčiai) nebūtų jo jauno

nusinešusi į amžinybę, tai būtų buvęs tikras mūsų literatūros pažiba. Yra išleistas tomas jo laiškų. Pacituosiu čia vieną, rašytą savo uošvienei Agotai Janulaitienei iš Zakopanės (Lenkija), kur jis gydėsi nuo džiovos ir kur jis 1907.XII.8 mirė. Laiško data 1907.XI.22:

"Mamyt, rašau ir aš Tamstai nors trumpai. Sveikinu tamstą ir trokštu nuo Dievo sveikatos ir ramaus laimingo gyvenimo. Ačiū Tamstai už tokius gražius laiškus, kuriuos už visus geriau moki Tamsta parašyti. Rašyk ir toliau: mudu su Jultyte labai jų lauksime ir džiaugsimės, juos skaitydami. Aš, Mamyt, esu sveikesnis, tik vis tebeguliu lovoj. Jultytė kaip aniolas sargas mane prižiūri ir rūpinasi. Jai ir numiręs būsiu dėkingas. Gulėdamas, Mamyt, ilgą laiką patale, daug skaitau ir misliju. Ir persitikrinau, kad brangiausias ir švenčiausias daiktas žmogui yra Tikėjimas. Jisai tik žmogų nuramina ir laiminga padaro. Tai gi žadu šiais metais atbūti iš viso gyvenimo išpažintį, arba spaviednį. Užtat, Mamyt, jeigu Tamsta kada užrūstinau, prašau iš visos širdies man atleisti ir dovanoti. Bučiuoju Tamstoš rankas, mylintis Jonas Biliūnas."

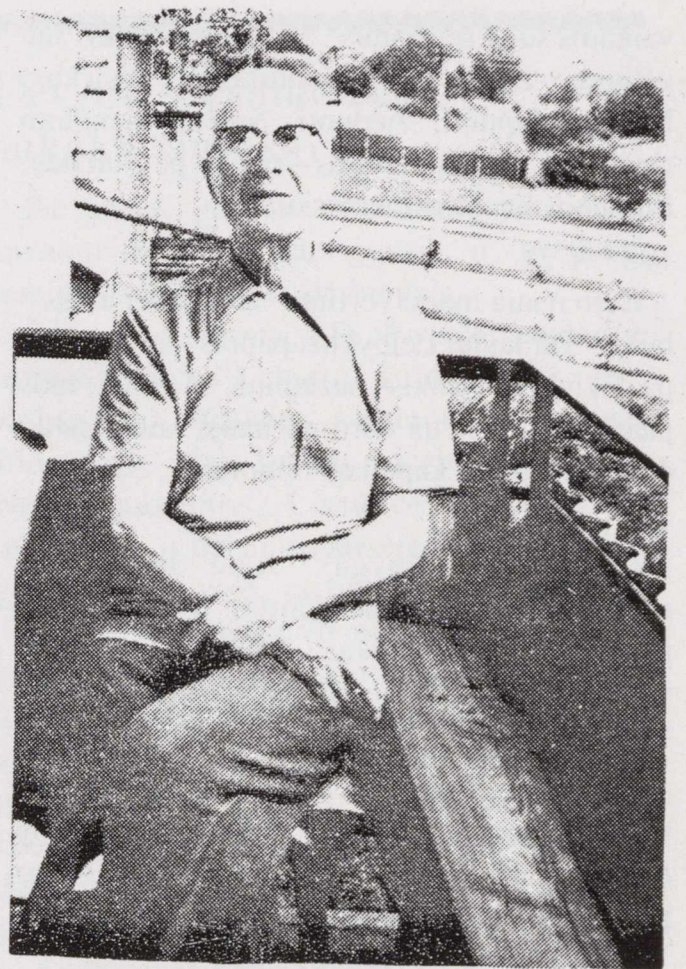
(Jono Biliūno raštai, III laišakai. Leidykla VAGA, Vilnius 1981, 437 pusl.).

Paminėtoji laiške "Jultytė" tai jo žmona Juli-ja, iš namų Janulaitytė, prof. Aug. Janulaičio sesuo, prieš pora metų mirusi, sulaukus labai senyvo amžiaus.

1985.I.16

Buvau gavęs paskaityti Sof. Čiurlionienės, jai gyvai esant kažkodėl nespausdintą romaną "Bundanti žemė." Skaičiau iš mašinos. Labai patiko. Veiksmas vyksta XIX amžiaus paskutiniais dešimtmečiais, lietuvių tautinio atgimimo laikotarpiu. Dabar rašytojos duktė pasiūlė leidyklai ją išleisti. Leidykla išrašė ją į savo leidybos planus. Leisdama turbūt ši ta brauks.

Perskačiau Vilniaus universiteto profesoriaus Zigmo Zinkevičiaus veikalo "Lietuvių kalbos istorija" pirmąją knygą, pavadintą "Lietuvių kalbos esmė." Visą leidinį sudarys dar bent keturios knygos. Yra dabar nemažai mokytojų lietuvių kalbos specialistų, garsėjančių ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje—tarp kalbotyros mokslininkų, filologų . . .

Juozas Urbšys, buvęs Lietuvos ministeris, 16 metų iškalėjęs Sibire, literatūros vertėjas, 1977 metais Lietuvoje.

Juozas Urbšys, translator and former foreign minister of Lithuania, who spent 16 years in Siberia.

1985.I.28

Buvo gana plačiai čia minima Antano Baranausko 150 metų sukaktis. Įdedu čia ir Tau iškarpa, pasiskaityti apie genialaus Anykščių Šilelio kūrėją. Aš prieš kokius penkiolika metų buvau išmokęs tą kūrinį mintinai, bet dalį jau spėjau pamiršti, bet nemažai ir atsimenu—naktimis, kai miegas nelabai ima, kartoju jį prisimindamas. Kartojant išlenda iš užmaršties ir ne kurie pamirštieji gabalėliai . . .

1985.VII.26

Tu svajoji apie naują kelionę į Tėvyne. Nenoriu Tavo svajonės supeikti, aš ją suprantu, bet juk žinai iš pirmosios kelionės patyrimo, kad atvykus tektu tenkintis beveik vien Vilniumi, o ten brolienė smarkiai nesveikuoja . . . Aš irgi nebegalėčiau, kaip tada, atvykti į Vilnių ir ten kelias dienas gyventi pas brolienę. Apie nuvažiavimą pas Aloyzą nėra nė ko svajoti, taip pat ir pas kitus gimines . . . Pasivaikščioti valandą išėinu daugiausia vakarais, kai saulė nebekaitina. Nors, tiesą sakant, saulė šiemet labai išdidi—nedažnai danguje pasirodo. Vasarą turime debesuotą, lietingą. Kas Palangoj ar kitur atostogauja—nesidžiaugia, laukia, gauda saulėtą dieną.

1985.X.22

Brangioji Elenute, šiandien šventos Elenos, Tavo dangiškosios Globėjos, diena. Sveikinu Tave širdingai ir karštai linkiu sveikatos ir Aukščiausiojo palaimos Tau su Vladu ir

vaikams su jų šeimomis . . . Esame sveiki. Jau valgome žalias salotas, ridikėlius, agurkus. Medžiai lapuoti, žieduoti. Saulutė dangumi rieda, bet vėjelis vėsokas—tad ne per karštas. Bučiuoju kuo širdingiausiai.

1985.X.28

Išėjo nauja mano vertimo "Kola Brenjonas" laida.*Tai laidai Leidyklos paprašytas parašiau paaiškinimų penkis puslapius. Tai už tuos paaiškinimus ir už vertimo naują laidą gavau 407 rublius 75 kapeikas honoraro . . .

1986.I.21

Išėjo įdomi knyga "Jono Jablonskio raštai"—vakar baigiau skaityti. Skaitant stoja prieš akis seni laikai, tautinio atgimimo veikėjai—visų pirma pats Jablonskis . . .

1986.III.3

Praėjo gimtadienis, nors jo tikro—29-tos vasario dienos—ir šiemet nebuvo. Artimieji ir tolesnieji pasveikino, prinesė gėlių. Gavau plačią juostą su įjautais žodžiais:

J. URBŠIUI— 90
ANŪKAI IR JŲ ŠEIMOS

*Tai jau trečioji prancūzų rašytojo Romain Rollando romano "Kola Brenjonas" laida. Vertėjas, gerai mokėdamas prancūzų kalbą, romaną išvertė pasigerėtinai; jis lietuviškam vertimui suteikė literatūrinį stilių, ko kartais stokoja net literatų vertimams. Meistriškas autoriaus pasakojimas ir vertime nenustojo savo lengvumo ir grakštumo, daugely vietų rimuotas, paįvairintas humoru, žaismingais dialogais.

P. Cvirka, tuo romanu susižavėjęs, juo sekdamas parašė savo "Meisterių ir sūnų."

RAŠINIŲ KONKURSAS

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga skelbia Rašinių Konkursą jaunimui. Tema—Ne Lietuvoje gimusio jaunimo pareiga Lietuvai.

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga kviečia ir skatina visą lietuvišką jaunimą (iki 35 m. amžiaus) dalyvauti konkurse. Tema turi būti bent penkių (5) mašinėle spausdintų puslapių. Litanistinių mokyklų mokytojai, bei įvairių organizacijų vadovai, yra prašomi paskatinti jaunimą rašyti ankščiau minėta tema.

Konkurse dalyvaujantiems bus skiriamos trys premijos:

I—\$250.00

II—\$150.00

III—\$100.00

Premijų paskirstymui, jury komisija bus sudaryta ir paskelbta vėliau.

Tema turi būti pasirašyta slapyvardžiu. Kartu su tema, prisiųsti užklijuotą voką su vardu, amžiumi ir adresu. Konkurso rašiniai turi būti prisiųsti iki 1987 m. sausio mėn. 15 d., sekančiu adresu:

Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, c/o Vida Jonušienė, 12500 Pawnee Rd., Palos Park, Illinois 60464.

KOMUNISTŲ NUŽUDYTI LIETUVIAI

Lietuvių Tautininkų S-gos, L.S.T. Korp. Neo-Lithuania, ir jai broliškų korporacijų, Jaunosios Lietuvos S-gos nariai.

Iš Pskovo kalėjimo trys kaliniai lietuviai: A. Iešmantas, P. Pečeliūnas ir V. Skuodis 1981 m. rašė: "Mus griežtai nubaudė už tai, kad mylėjome savo tėvynę Lietuvą, už tai, kad troškome savo tautai laisvės, už tai, kad nesutikome tapti lietuvių tautos išgamos arba jos priešų vergai."

Šitokių ryžtingų lietuvių patriotų dešimtys tūkstančių ne tik kalinta, bet ir išžudyta Lietuvoje, Sibiro vergų darbų stovyklose. Tų kankinių kūnai, mums šventos relikvijos, užkasti Sibiro taigose be kryželio, be paminklo.

MIRĖ JURGIS JUODIS

A.A. DAILININKAS JURGIS JUODIS
THE LATE ARTIST JURGIS JUODIS

Spalio 24 d., St. Petersburg, Floridoje, mirė dailininkas Jurgis Juodis.

Jurgis Juodis buvo lietuvių spaudos bendradarbis, rėmėjas.

J. Juodis gimė 1911 m. spalio 22 d. Kebliškių km., Pakuonio valsč., Kauno apskrityje. Meną studijavo Kauno Meno mokykloje ir J. Vienožinskio studijoje. Amerikoje jis baigė Famous Artists School, Waterford, CT.

Jo menas yra lietuvių istorinių ir religinių temų kūrinių. 1967 m. dail. J. Juodžio paveikslų albumą išleido jo dukterys—Violeta ir Loreta. Jo gražių kūrinių rasite Lietuvoje, Europoje ir Amerikoje.

Tai mes čia išėivijoje turime pastatyti jiems paminklą, surinkdami jų vardus ir paskelbdami dabarties žmonėms ir ateities kartoms, kad jų kraujo ir gyvybės auka nebūtų užpustyta laiko dulkių.

Šios minties vedama, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Valdyba, nusprendė plačiai surinkti duomenis ir išleisti knygą apie komunistų nužudytus tautininkus, neolituaneus ir jaunlietuvius. Dabar paskutinis momentas tą atlikti, kai mirtis taip retina išėiviją. Visus, kurie tik brangina dėl Lietuvos meilės okupantų komunistų nužudytų brolių atminimą, prašome siųsti duomenis apie minėtų tautinių sąjūdžių narius, kurie:

1. Buvo nužudyti Lietuvoje,
2. Kurie mirė Sibire,
3. Kurie komunistų areštuoti dingo be žinios,
4. Kurie Sibire iškankinti mirė grįžę į Lietuvą ar pasiekę vakarų kraštus.

Reikia siųsti tokių tautininkų, neolituaneų, jaunlietuvių: 1. Trumpus biografinius duomenis: kada ir kur gimė, kokį mokslą išėjo, kokį užsiėmimą turėjo, kada, kur ir kaip mirė.

Pažymėti ir kuriai iš minėtų mūsų organizacijų priklausė. Tų duomenų neturint, malonėkite atsiųsti bent pavardes ir žinias kurias turite.

2. Siųsti nuotraukas.
3. Siųsti iš Sibiro gautas nuotraukas jų, taipgi tų vietų kur gyveno, jų kapų ir kitokias būdingas nuotraukas.
4. Siųsti jų laiškus, atsiminimus, arba kitų surašytus jų pasakojimus apie pergyventas kančias. Tas bus panaudota antroje knygos dalyje.

Sąjungos Valdybai pavyko sukviesti stiprų tam leidiniui redakcijos kolektyvą:

1. Vyr. redaktorius—kun. dr. Juozas Prunskis, paruošęs žinomas knygas; "Lietuviai Sibire", "Bolševikų okupacija Lietuvoje", "Bolševikų nužudyti šauliai".

2. Redaktorius Mečys Valiukėnas, žurnalo "Naujoji Viltis" redakcijos narys, daugelio laikraščių bendradarbis.

3. Redaktorius Leonardas Kerulis, jau daugiau kaip 20 metų renkamas duomenis apie tremtinius, paruošęs fotostatiniu būdu spausdintą knygą: "Išveštųjų lietuvių sąrašas."

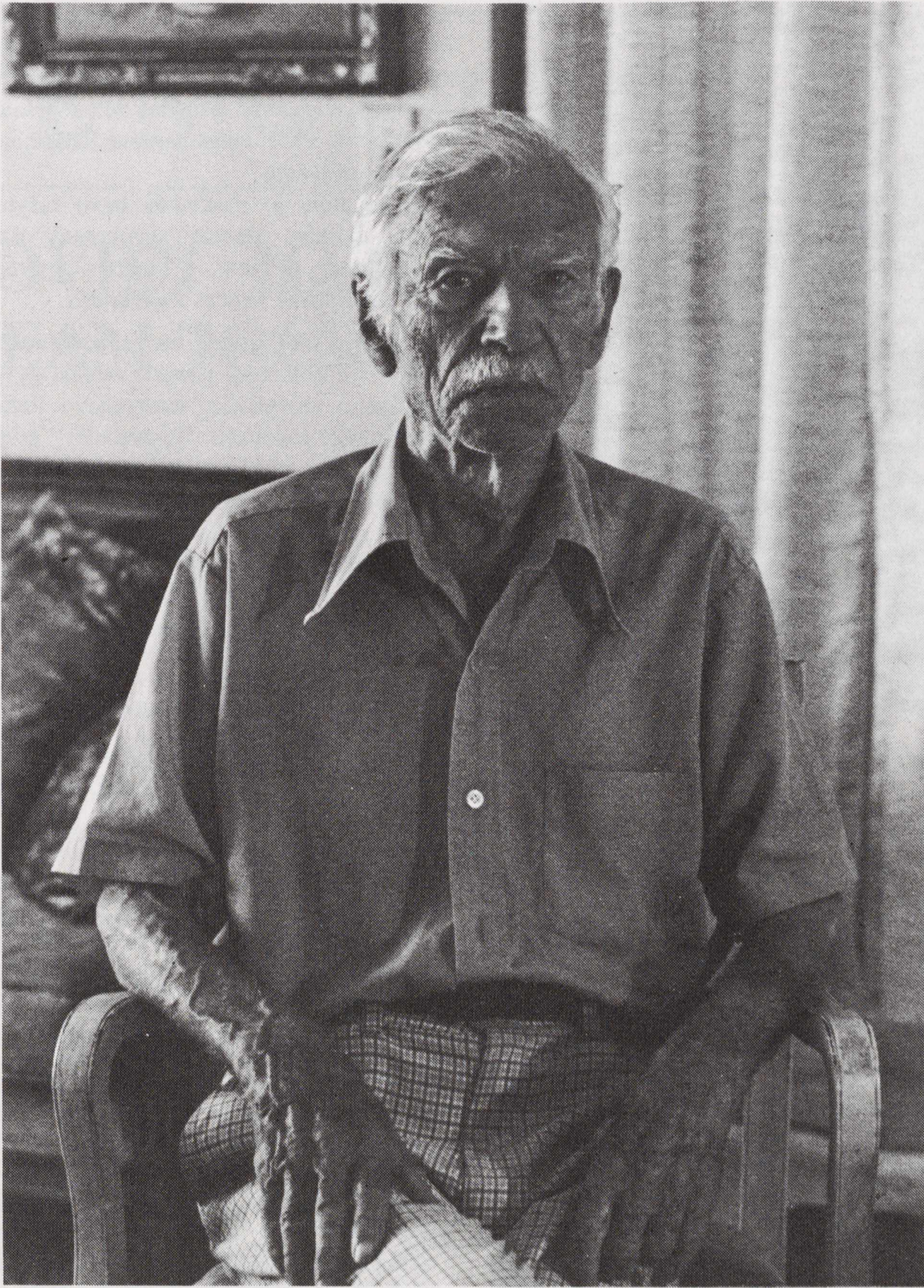
Aukščiau minėtą medžiagą prašome kaip galima greičiau siųsti redakcijos sekretoriui L. Keruliui adresu: 5828 So. Campbell Ave., Chicago, IL 60629.

Mūsų patriarchas Tumas-Vaižgantas rašė: "Tėvynė, pasitikėdama mumis, neprivalo apsisivilti." Išpildykime šią pareigą, įamžindami istorijos lapuose vardus mūsų brolių, kuriuos komunistai sušaudė, Sibiro darbo vergų stovyklose išmarino, kuriems kankinimais atėmė sveikatą ir be laiko nuvarė į kapus.

Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos
Valdyba

Gauta paminėti

"Klajojančios Liepsnos," Jurgio Jankaus pasakojimai. Išleido "Nida" Londone. 341 pusl. Kaina \$9.

Vladas Kulpavičius, Palm Beach Shores, Fla., š.m. liepos 16 d. sulaukęs 90 metų amžiaus.

—Nuotrauka A. Reivytiénės

Vladas Kulpavičius of Palm Shores, Florida, celebrated his 90th birthday on July 16, 1986.

Šėtos viršaitis—Rūpintojėlių drožėjas

Lietuviškuose namuose dažnai matome liaudies meisterio Vlodo Kulpavičiaus medžio drožinius—ant sienos pakabintas koplytėles su Aušros Vartų Marija, ant stalo pastatomus kryžius, koplytstulpius, mažas koplytėles, pritvirtintas prie medžio šakos, rūpintojėlius. Šis meistras liepos 16 paminėjo 90 metų sukaktį.

Susidarė galimybės gimtadienio proga jį aplankyti ir pasveikinti. Jis gyvena Palm Beach Shores, Fla. Visai netoli nuo Juno Beach, kur buvau sustojęs. Taip liepos 16 ir nuvažiavome į jo namus. Duris atidarė žmona Albina ir nustebė, ko čia atvykome. Ji buvo beveik

užmiršusi, kad šiandien jos vyro Vlodo gimtadienis.

Rūpintojėlių dirbtuvėje

Atvykę į V. Kulpavičiaus namus, tuoj pastebėjome ant neaukšto stalo sudėta daug lietuviškų kryžių, koplytstulpių, rūpintojėlių, šv. Kazimieras. Tai jo darbai. Visi skoningai ir stilingai išdrožti, nulakuoti.

Tame kambaryje buvo ir kitų paveikslų—Česlovo Janušo Žiema, Jadvygos Paukštienės. Įdomiausia gal būt tai, kad jie turi Pablo Picasso originalą—piešini tušu,

Devyniasdešimtmečiai sukaktuvininkai

Šie metai gausūs “Matuzalio amžiaus;; sukaktuvininkais, dar gyvais ir sveikais, kupiniais energijos ir darbingais.

Štai, vien šiame LD žurnalo numeryje minime du 90 metų sulaukusius: V. Kulpavičius, liaudies menininkas, gyvenęs Floridoje, ir Juozas Urbšys, buvęs Nepriklausomos Lietuvos diplomatas, ministeris, o dabar pagarsėjęs kaip vertėjas, gyvenęs Lietuvoje, grįžęs iš Sibiro tremties.

Šių metų pradžioje 90 metų sukaktį atšventė Anglijoje gyvenantis “Europos lietuvių” bendradarbis, pasirašęs “Vienišas senas jaunuolis” slapyvardžiu. O Los Angeles mieste, Kalifornijoje, gyvena ir gerai jaučiasi pasižymėjęs Lietuvos nepriklausomybės kovų dalyvis, daugelį metų buvęs komendantu, išėivijoje pasireiškęs kaip dailininkas, peizažo tapytojas. J. Andrašūnas geras, įdomus pasakotojas—jo surašyti atsiminimai daug prisidėtų prie Lietuvos laisvės kovų nušvietimo.

Jiems visiems LD žurnalas linki sveikatos ir gerų ateinančių metų!

pasirašytą, rodos, 1957 metų data. Paveikslas pirktas Vokietijoje.

Nuvedė ir į savo mažą dirbtuvėlę, kur jis per dieną triūsia. Dirbtuvėje porą stalų, įrankiai. Durys atidaromos į kiemą. Čia radome bent kelis pradėtus drožti rūpintojėlius.

Jautri forma

Kulpavičius labai jautriai apvaldė medį ir iš jo išgauna meniškas formas. Ypač gražios yra jo koplytėlės su Aušros Vartų Marija. Ten daug ornamentikos, smulkių dalelių, bet viskas išpiauta ir išdrožta rūpestingai. Marijos veidas išskaptuotas jautriai ir dailiai.

Taip pat gražūs jo kryžiai, koplytstulpiai. Čia daugybė dalelių suklijuota, sulipdyta į vieną miniatūrinį kūrinį, kurį gali padėti ir ant lentynos, ant stalo, televizijos. Jis visada pasiliks savitas lietuviškas namų papuošalas.

Lietuvių liaudies meno knygoje randame įvairiausių šventųjų, nes tokia buvo to meto paklausa. Dabar tos įvairios paklausos (šv. Florijono, šv. Izidoriaus artojo) jau nebėra, ir Kulpavičius daro tik minėtus siužetus: rūpintojėlius, Aušros Vartų Marijos koplytėles, įvairius kryžius, šv. Kazimiero jubiliejinius metais pamėgo ir šv. Kazimiero statulėlę.

Piešinio jis nedaro, taip drožia iš akies, todėl jo visi darbai, visi rūpintojėliai autentiški, intuityviai pergyventi. Drožia daugiausia su peiliukais, kaltais. Nusiskundė, kad dabar sunku gauti gerą įrankį, visur dažniausiai plienas per minkštas. Turi jis ir elektrinių piūklų, gražtų, kad sau palengvintų ir pagreitintų darbą.

Keletas V. Kulpavičiaus darytų kryžių, koplytėlių ir Rūpintojėlis.

—Nuotr. A. Reivytiienės

A few examples of V. Kulpavičius' handiwork.

Šioje dirbtuvėje jis praleidžia dienų dienas. Norėjo Floridoje pailsėti, bet žmonės ir čia surado jį ir vis prašo padaryti tai koplytėlę, tai kryžių. Amerikoje jis yra padaręs apie 3500 įvairių medžio drožinių. Tai tikrai didelis skaičius.

Didelio gyvenimo nuotrupos

Sukaktuvininkas Vladas Kulpavičius gimė 1896 liepos 16 Raukštonių, kaime Šimonių

valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Šeimoje buvo 4 vaikai. Jis buvo vyriausias. Lietuviškai skaityti išmoko prie ratelio, baigė Šimonių dviklasę mokyklą. Išlaikęs 4 klasių egzaminus, buvo gavęs stipendiją ir toliau mokėsi Rusijoje. Pirmojo Pasaulinio karo metu buvo mobilizuotas; baigęs karo mokyklą, buvo karininku, pulko vado adjutantu.

Į Lietuvą grįžo 1918, savanoriu stojo į

Lietuvos kariuomenę. 1920 jau buvo paskirtas Baisiogalos pradžios mokyklos mokytoju—vedėju. Tais metais jis ir vedė Albina Malinauskaitę. 1932 išrinktas Šėtos viršaičiu. Juo buvo iki 1939, vėliau tarnavo Kėdainių apskrities valdyboje.

Baisiogaloje jo mokiniais buvo rašytojas Jurgis Jankus, poetas agronomas Balys Gaidžiūnas, New Yorke gyvenęs visuomenininkas Vincas Padvarietis.

1944 su karo audrų banga pasitraukė iš Lietuvos į Vokietiją, pokario metais gyveno Eichstaetto stovykloje, mokytojavo lietuvių gimnazijoje, vadovavo "Tautodailės" grupei, kuri dirbo visokius rankdarbius.

Į Ameriką atvyko 1949 ir apsigyveno Brooklyne. Čia dirbo Balfo centrinėje įstaigoje. Į pensiją išėjo 1962 metais. Tada jis padarė eilę lietuviškų kanklių, kurios papuoštos lietuviškais ornamentais. Į Floridą išsikėlė 1974 metais.

—o—

Gražų sukakties paminėjimą ir liaudies menininko pagerbimą liepos 12 d. surengė vietos ir apylinkių lietuviai.

Iniciatyvos ėmėsi veiklusis Jonas Jakubauskas iš Juno Beach. Jis J. Jokubaitienės namuose ir surengė pagerbimo pobūvį, į kurį atsilankė 26 asmenys.

Čia sukaktuvininką pirmiausia pasveikino J. Jokubaitienė, šeimininkė. Paskui sveikinimo žodį tarė: J. Jakubauskas, LB Palm Beach apylinkės vice pirmininkas L. Staškūnas, E. Trečiokas, A. Pilypavičius, inž. S. Jameikis, Z. Strazdas, V. Šalčiūnas. Bendru raštu pasveikino sukaktuvininko sūnūs, kurių yra keturi. Sukaktuvininkas turi 11 anūkų, 7 proanūkus.

Albina ir Vladas Kulpavičiai pernai atšventė vedybų 65 metų sukaktį—tai nepaprastai reta sukaktis. Darnus ir vienas kito supratingas gyvenimas jiems labai gausiai atsilygino.

Vlado tėvas išgyveno 105 metus. Tegu būna toks pat palankus likimas ir Vladui—tegu padeda jam Aušros Vartų Marija ir dailiai išdrožti Rūpintojėliai, kurie puošia ne vieno lietuvių namus ir kelia žmonių širdis prie Aukščiausiojo, kurio rankose esame visi.

—P. Jurkus

Dalis svečių, dalyvavusių Vlado Kulpavičiaus 90 metų sukakties paminėjime, kuris buvo surengtas p. Jokubaitienės namų kieme J. Jokubausko iniciatyva. Vidury sėdi Albina ir Vladas Kulpavičiai.

—Nuotr. J. Garlos

Some of the guests at Vladas Kulpavičius' 90th birthday celebration at the Jokubaitis home. Seated in the middle: Albina and Vladas Kulpavičius.

**Skaitkite ir
platinkite**

**LIETUVIŲ DIENŲ
žurnalą**

ENGLISH SECTION

SOVIET NAT'L BASKETBALL TEAM TOURS UNITED STATES

by VINCENT BERNOTA

THE TRIP down to San Diego to see the Soviet Union National Team started calmly enough. My new Nissan 200SX was filled with gas and I was armed with a Canon 35 mm camera and a Sony cassette tape recorder. With my press credentials confirmed at the San Diego sports arena, I was ready to meet and interview 7'2" Arvidas Sabonis, the 22-year-old Lithuanian who is generally regarded as the best player on the European continent, and with a very few American professional stars excepted, probably the best basketball player in the world.

Arvidas Sabonis is the center and backbone of an excellent Soviet national team that has won virtually every International Amateur Tournament it has entered over the past four years. He has been twice drafted by the National Basketball Association, most recently last summer in the first round by the Portland Trailblazers. Previously, Sabonis had been the 77th player chosen, selected by the Atlanta Hawks in the fourth round of the 1985 draft.

Anticipations were high. Not only was Sabonis expected to lead the Soviet Union national team against the Athletes in Action, he would be joined by fellow Lithuanians, 6'8" Rimas Kurtinaitis and 6'3" Vldas Komičius (his teammates on Kaunas Žalgiris, the Lithuanian Club team) and 6'4" Šarūnas Marčiulionis from the Vilnius Statyba team.

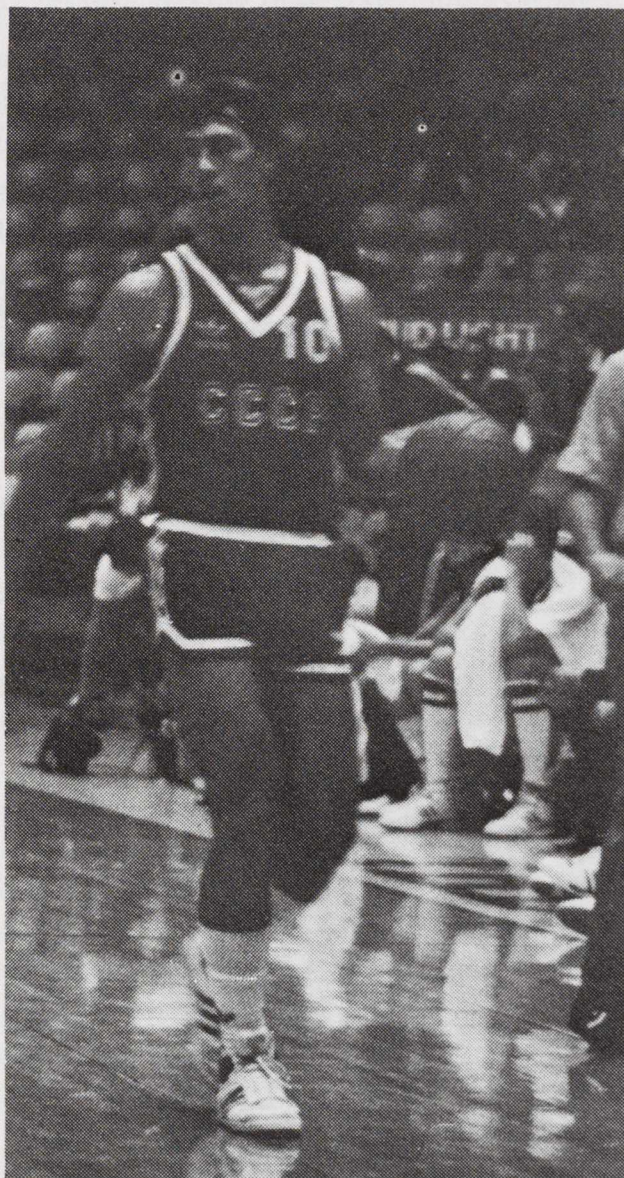
Sitting by the far end of the court, next to the Soviet team bench, I had a chance to review the history of the two teams. The Athletes in Action (AIA) basketball team was marching into their 20th season this fall and they were celebrating it in a grand way by opening with a three game, three city series against the Soviet Union national team.

It had been six years since the two teams had had the opportunity to do battle but their competitive ties date back nearly ten years. Athletes in Action and the Soviets had squared off against each other in Long Beach, Anaheim, Madrid, Vancouver, and Czechoslovakia. They had faced each other seven times, with the USSR holding a 4-3 series lead. Now Sacramento, San Diego, and Los Angeles would be added to that list.

"It's been a very interesting rivalry," AIA coach Rie Nichols said. "We feel very fortunate to be able to play one of the world's top amateur teams again, not just once, but three

times. For any USA team to play that many times at home is unprecedented."

This tour would be the Soviet's first encounter with a USA team since their 87-85 defeat in July at the world Basketball Championships in Madrid. "They are so explosive," sighed AIA coach Nichols, who made the trip to Spain last summer to watch them in the world championships. "They have some great

Šarūnas Marčiulionis —Photo by Tauras Majauskas

shooters, and aren't shy at all about pulling up beyond the three-point line. From a fan's point of view, they are exciting to watch."

After the AIA series, the Soviets would embark on a 10-game series across the country, playing top collegiate squads.

The Soviet Union national team had warmed up for this confrontation against the Continental Basketball Association All-Stars on October 28, 1986 in Albany, New York. Šarūnas Marčiulionis had led the Soviets with 18 points

in a 77-72 victory before a near full house attendance of 3,361.

Sabonis was not there. He was reported to have suffered a bruised Achilles tendon, but would supposedly join the team later on the tour. Kurtinaitis and Komičius were also absent. They were playing with Kaunas Žalgiris in the European Cup qualifying match in Istanbul, Turkey. They, too, would join the Soviet club later in the tour.

Two days later, the AIA team won the first game of the three game series, 90-82 at the Arco Arena in Sacramento, CA before a larger crowd of 4,000. Marčiulionis was again one of the leading scorers for the Soviets with 17 points. Again, his was the lone Lithuanian name in the box score. The overall 11-year series between these two teams was now tied at 4-4.

AS THE GAME began in San Diego, I scanned the Soviet team trying to identify the Lithuanian members. I was aided by the San Diego arena announcer introducing the entry of Šarūnas Marčiulionis into the game. It was easy to see why Šarūnas was the sparkplug of the Soviet national team. He quickly drew a defensive foul and reciprocated with a driving lay-up over the former NBA veteran, 6'11" Swen Nater of the AIA team. He proceeded to steal the ball and drive in aggressively for another lay-up, not at all an easy two points.

Šarūnas was comfortable taking long outside shots for possible three-point plays, and if it missed, would follow up with an offensive rebound and another shot. He didn't hesitate to drive straight for the basket, even against taller opponents, who in their clumsiness would foul him and could quite possibly injure him. Šarūnas's display of raw guts on the basketball court is complemented by his accuracy at the foul line, crisply swishing free throws.

His defensive play could almost be described as "offensive," with fast stabs for a loose ball. Quick thinking has Šarūnas forcing the ball out-of-bounds when he is not able to control a rebound.

Šarūnas hustles all over the basketball court—spying open teammates, making one-handed passes, going out-of-bounds after loose balls, and making baskets near and far.

I was disappointed to learn from friends familiar with the Soviet team that Šarūnas was again the only Lithuanian member present. This only heightened my desire to meet with him and made the potential meeting that much more inviting. Plans were set to approach Šarūnas at the end of the game, if an opportunity did not present itself earlier.

When the San Diego battle resumed, Šarūnas continued to play well. As the contest went into overtime, I realized this was a hotly-fought battle between two well-matched teams.

Unfortunately, with seconds left in the overtime, Šarūnas missed a three-point attempt for a winning basket. A follow-up attempt at the buzzer to send the game into another overtime period also missed and Athletes in Action emerged from the game with a 92-90 win.

Immediately afterwards, Šarūnas headed straight for the locker room, ignoring or not hearing my shouts of his name. I found him commiserating the loss with his teammates in silent depression. "Vėliau," he waved me off as I tried to introduce myself. "He gives his total attention to the game," I thought to myself. "He hates to lose."

So I departed to the media room to confront the Soviet coach, Armand Kraulin. "Where were the other Lithuanian members of the team. Arvidas Sabonis, Rimas Kurtinaitis, and Vladas Komičius?" He replied through interpreter Lina Broydo that he expected the three of them tomorrow on the next flight. I followed with a question of how competitive he expected the college teams on his schedule to be and if he was saving the powerful Lithuanian members for those contests. Kraulin, obviously dejected after the close loss to the AIA team, replied that since he had not seen the college teams play

before, he had no idea how competitive they would be.

EVEN WITH THREE of the four Lithuanians missing, a group of about 20 local Lithuanians were eager to whisk Šarūnas away to a good party. Šarūnas finally emerged from the locker room with his teammates enroute to a reception hosted by the AIA team. He stopped and exchanged greetings, smiles and cheers with his fellow Lithuanians.

The Soviet coach, who was next to him, was asked through the interpreters if he could join us. He responded *cevodnaina nora* (nothing today), and politely escorted Šarūnas into the formal reception area. As he was leaving, Šarūnas was asked if he would like to meet with the young Lithuanians. He replied that he would, and agreed to meet afterwards at his hotel.

Still, there was the question of getting permission from his coach for Šarūnas to socialize. After a heartbreaking loss, the coach probably did not feel an all-night party for one of his players was in order. The negotiation process was complicated by the fact that the Latvian coach did not speak Lithuanian or English and none of those present spoke Russian or Latvian. This was an awkward moment broken by an elegantly dressed silver-haired lady who was

waiting patiently in the back seat of a creme-colored early model Mercedes Benz to play her role as an international interpreter. The back door opened and the coach leaned inside to exchange pleasantries and to receive congratulations for a game well-played. She implored the coach for some of Šarūnas's time, and after a moment's hesitation, he agreed to allow Šarūnas to join us for a cup of coffee in the hotel coffee shop.

Of course, as I led our small group to the coffee shop, my friends waved me on to the hotel bar. Quickly we pulled tables together, ordered beer and popcorn, and listened to Šarūnas speak in fluent, rapid-fire Lithuanian.

The first question on everyone's mind was whether Šarūnas would defect to play basketball in the U.S. "Why should I defect?" he replied. "I have a wife five months pregnant waiting for me in Vilnius." But he did admit that he was impressed with the size of the playing facilities in the United States. "The gymnasiums are so big here, with so many seats for the spectators. We have nothing this big in Lithuania for our basketball games." He also acknowledged that although they have music video cassettes in Lithuania, they don't have specialized channels like the "MTV" music videos playing in the background.

Šarūnas picked Larry Bird of the Boston Celtics as his personal favorite basketball player. Then he told us how he grew up with Arvidas Sabonis. He said that they had played quite a bit of basketball when they were growing up in Kaunas. They were the same age, born in 1964. Their paths split when they were 18, when Šarūnas elected to go to Vilnius to study journalism and Sabonis chose to stay with his family in Kaunas. Šarūnas, from an upclose observation of Sabonis's playing style, feels that Sabonis would be a much better player if he were able to compete with a higher caliber of player.

Having been to the United States once before, Šarūnas remembered Disneyland with fond memories. He said that it allowed him to go into a dreamworld. He also enjoyed Sea World and described it as a topnotch aquarium.

ŠARŪNAS ENJOYED the exuberance of the American people in general, mentioning his impressions of the night before. He thought the Halloween costumes and masks were ingenious and very creative. He was particularly amused to see masqueraders in places where he would least expect them, like the airport where he saw a man with an ax in his head with blood dripping down his face and another man dressed as a woman.

Šarūnas is not only a gifted basketball player, but also an avid photojournalist as well. He's well aware that he can't play basketball forever and ultimately sees himself making his living as a journalist.

Šarūnas shot up out of nowhere onto

Vladas Komičius

—Photo by Tauras Majauskas

Lithuania's basketball scene. Going back to 1981, he first made headway during the Soviet Union youth games, the "Spartakiad." In 1982, he was a member of the European Youth Championship team. In 1983, his team was the runner-up to World Youth champions. In 1985, at the World University Games, he was again awarded a gold medal and has since won a number of awards as a master of sports and has played in a number of tournaments in the U.S., Japan, Italy, Spain, France, Greece, Finland, Hungary, Bulgaria, and Poland.

When Šarūnas was young, he wasn't exactly thinking basketball. His first interest was tennis and he trained in that sport for six years. However, most kids in Kaunas watched the basketball greats—Paulauskas, Dudinikas, Venzburges and Linkevičius—and wanted to take up basketball. Šarūnas got the urge to start shooting baskets himself.

When questioned about his knowledge of the renowned former Lithuanian basketball player, Frank Lubin, Šarūnas replied, "Who in Lithuania has not heard of Frank Lubin?"

For Šarūnas being the team captain of Vilnius Statyba is not challenging enough. He is overpowered by the desire to make the Soviet national team and thus be acknowledged as one of the best 12 players in the Soviet Union.

The enthusiasm that Šarūnas feels on the court is shared at home with his wife, Ingrid, who is also a basketball player. She eagerly embraces his joys of victories and agonizes his sorrows over games that didn't go well.

After Šarūnas left, the happy Lithuanians, overjoyed at such an intimate conversation with one of their own athletic stars, raised a toast to celebrate late into the night.

AFTER A PLEASANT day of sight-seeing in Disneyland, Šarūnas was joined by his countryman Vladas Komičius. They would attempt to avenge the past two losses against the Athletes in Action at the Los Angeles Forum.

Vladas Komičius is the well-known captain of the famous Kaunas Žalgiris basketball team, two-time winner of the European Cup and winner of the prestigious Jones Intercontinental World Basketball Cup, recently won in September in Argentina. To show its significance to Lithuania, the Cup itself is located in the National History Museum in Kaunas, Lithuania.

Komičius, 27-years old, grew up in Kaunas. Vladas has over the past six years proven himself, achieving membership on the World Cup championship team in 1982, on the European championship team of 1984, and on the World runner-up to the U.S. team from last summer's championship in Madrid. He had won several awards as a top player in European basketball competitions and in Soviet Union basketball competitions.

Although married, with two baby girls, Vladas Komičius is passionate about basketball. Vladas was playing Monday night with virtual-

Young Lithuanian group at the Forum, Inglewood, CA.

Lietuvių jaunimas stebi krepšinio rungtynes Forumo stadijone.

—Photo by Tauras Majauskas

ly no rest, having played two nights earlier in the European Cup qualifying match with Žalgiris against the Turkish national champions, **Galatsaray**, in Istanbul. The game was won by Žalgiris' by 18 points, qualifying them for the final rounds. This victory was achieved without Arvidas Sabonis, sidelined with an Achilles heel injury, which was also the probable cause for his not participating in the beginning games of the American tour.

VLADAS SWISHES the opening bucket for the Soviets against the AIA team in the Forum. He directs the team effectively, barking orders as the floor general. To a team perhaps a bit intimidated in the cavernous Forum, his presence makes a difference in the offensive flow of the Soviet attack.

Then Šarūnas Marčiulionis enters the game with a hot hand and the USSR team has an all-Lithuanian back court with Šarūnas and Vladas both playing the guard position. Šarūnas swishes a bucket from the top of the key and then swishes another outside shot for three points. Then he hits one from the other side to keep pace with the American team, also sinking great shots from the outside.

Šarūnas displays his ball handling skills catching difficult passes. Vladas smoothly demonstrates such tactics as a reverse dribble to start a fast break. Vladas gets the ball back and tries a long desperation shot that falls short as the first half ends in a 47-47 tie.

Both Lithuanian guards excelled in offensive and defensive plays to keep the Soviet team neck and neck with the AIA team.

A miniature wave is started by the vocal Lithuanian fans in the Forum as Komičius misses an alley-oop bucket under the hoop. The two Lithuanians are spurred on by the rousing vocal support from local California Lithuanians

who are there to cheer them on in full gear. At this point, Lithuanian flags are flying and pretty Lithuanian girls are squealing as their heroes take control of the contest on the floor.

Then, with the Soviet team down by five points, Komičius swishes a three-pointer. Šarūnas answers an AIA bucket by swishing another three-pointer from the top of the key.

Komičius steals the ball, drives for the hoop, fakes, and draws a foul. He swishes the first free throw and hits the second one to tie the game at 81.

Quick passes, reverse lay-ups, and three-point jumpers by the two Lithuanian guards help the Soviet team to pull away.

Marčiulionis takes a rebound with 49 seconds left and draws a foul. He swishes another two shots, a perfect five for five from the line. Marčiulionis then misses a shot at the buzzer as the Soviets win 104-95.

Vladas Komičius teamed up with Šarūnas Marčiulionis to score 43 of the Soviet's 104 points in the decisive win over Athletes in Action. These figures are all the more impressive when one thinks of Lithuanians scoring 40 percent of the points for the Soviet team while representing a nation that consists of less than two per cent of the population of the entire Soviet Union. And this with two star Lithuanian players missing.

After the victory, the Soviet coach was surrounded by the media, all anxious to know where Arvidas Sabonis was and if he would be playing in the U.S. Again, Armand Kraulin answered through the interpreter that he expected Sabonis here any minute and that he had expected him last night. Kraulin was then questioned if he was afraid Sabonis would defect to the United States to play in the National

(Continued on Page 18)

A Cemetery of Nations in the Siberian Tundra

---

by H. TAUTVAIŠIENĖ

Hilda Tautvaiša was born in 1900 in Lithuania. After graduation from grade school, she worked as a seamstress.

In 1941, on July 14, she and her husband Stasys Tautvaiša, a secretary for the Žagarė County Administration, were deported to Siberia where they were soon separated.

She then was exiled to the Altai region, while her husband was sent to Krasnoyarsk. He died there in 1945 in a forced labor camp.

Mrs. Tautvaiša returned from Siberia in 1956. Having arrived in the U.S., she wrote a book "The Cemetery of Nations in the Siberian Tundra, 1962" where she depicted the cruel fate of the Siberian exiles in the Arctic Circle.

●

IN 1941 I was deported from Lithuania to the Altai region in eastern Siberia. The Predgorny collective community to which I was assigned was situated about 100 miles from Biysk and consisted of three farms. One year later, in June of 1942, some of us deportees were selected from the three collective farms and transported to Biysk. We were not given any explanation for this move. Assembled for the Biysk destination were families with small children and elderly women. For example, there was family K with three children from 4 to 7 years of age, family P with one three-year-old child, family D with a seven-year-old boy, and two women about 70 years of age. It took us two days and three nights to be transported the 100 miles from Predgorny to Biysk in carts pulled by oxen.

Biysk, with a population of about 100,000, encompasses both sides of the river Ob. It is a typically Russian town with one and two story wooden houses, cows grazing in the streets, and a general air of poverty and misery. Very rarely will you notice a woman who is reasonably well dressed, and even then the women wore slippers made out of home-spun cloth instead of shoes. The stores were empty. Restaurants offered only one entree—onion soup.

Lithuanian nationals stayed together; we could hear them talking in the streets. The cartloads that arrived before us were herded in-

to the school and other public buildings. They slept on the floor. Those who could not find floor space stayed outside. By now we were accustomed to such treatment. Since we were kept isolated in different locations, we had no way of knowing about the fate of the other deportees. We were not allowed to communicate even with the people of the other two farms in the Predgorny collective community. Later we found out that several transports were brought to the Altai region from Lithuania.

After one year of exile most Lithuanians were sickly and disabled, especially those who had to work in the forests. Not only physical but also mental suffering scarred their faces. About 20 per cent of those brought here consisted of men and young people. The rest were women, children, and the elderly. In one year of exile some of the women had lost their children through starvation and disease.

Some of the Lithuanians, after hearing that they would be sent to a new camp, fled the collective farm. Although none of us knew where we would be sent, some of us figured it couldn't possibly be worse than this place.

For us it was a relief to get away from the collective farm. There we were in constant fear of the Soviet officials, our brutal supervisors, who forced us to perform hard labor and for the smallest mistakes sent us to court and punished us severely. The food was incredibly bad even though the land was fertile. The local population was not any better off. We all witnessed how the harvest was swept into government granaries and the workers subsisted on a starvation diet.

THE SELECTION of people for this journey was entirely up to the supervisors of the collective farms. The supervisors were usually loyal party members, Bolsheviks, and were in close contact with the NKVD (Soviet secret police). Zorin, director of the Predgorny collective, was a well-known terrorist. We learned that wherever Bolsheviks, the so-called representatives of the people, were in charge, no one protected our interests. Every month representatives of the NKVD came to inspect the farms. Once, the women decided to appeal to this NKVD inspector and ask his protection against the brutality and inhumanity of the camp administrators. Mrs. S, a former teacher, com-

posed a letter of grievances and Mrs. Z agreed to deliver the letter if a personal appeal didn't work. Mrs. Z thus tried to explain to the NKVD agent, in her own words, that the people had not been paid for two months, and that they had no money to buy bread or milk for the children. She asked if the supervisor had the right to force people to go to work in the winter without providing them with suitable clothing and footwear. "Yes!" screamed the inspector, "he has every right in the world. Shut up!" And so went the beginning and the end of our peaceful quest for justice. Then we realized how fortunate it was that Mrs. Z did not actually deliver the letter.

(Continued on Page 19)

Hoopsters Tour. . .

(Continued from Page 17)

Basketball Association for a multi-million dollar contract.

"Afraid? Nobody's afraid," said Kraulin. "Sabonis enjoys playing for the team and he loves his teammates. There is no reason to defect," he continued. "Why isn't he here?" "He pulled his Achilles tendon."

After the press conference, I joined Šarūnas and Vladas at the reception in the Forum Club. I learned that Vladas enjoyed coming here to play against the American teams. He said he found the competition challenging here and that it was a good opportunity to test the young players of the Soviet team under pressure. Komičius had played against Magic Johnson back in 1978 when the Soviet team had lost to Michigan State University. He added: "The black players are really fast with a lot of quick moves. Actually, it is a tougher game in Europe, with the Yugoslavian team playing especially rough."

Vladas also said that Larry Bird of the Boston Celtics was the basketball player he admired the most, but also he admired NBA stars Magic Johnson of the Los Angeles Lakers, Michael Jordan of the Chicago Bulls, and Patrick Ewing of the New York Knicks.

Afterwards, I journeyed to the Marriott Hotel near the Los Angeles Airport where over 100 Lithuanians were gathered to honor their heroes. When the basketball stars finally arrived, they were deluged with applause, greetings, Lithuanian songs, and requests to have their pictures taken with the players who patiently obliged everyone's curiosities until late into the evening.

Šarūnas Marčiulionis enthusiastically joined in the festivities. When asked how it felt to be a star, Šarūnas laughed and answered in Lithuanian, "A twinkling star, a shining star?" I clarified: "How did it feel to be the center of such attention by his fellow Lithuanians?" Šarūnas thoughtfully contemplated what appeared to be a pensive review of the past few days and replied, "man patinka."

The Predgorny collective community was considered a dairy and cattle compound. One farm had 300 milking cows and some calves. Clover, rye and oats were planted without any fertilizers because the soil was very rich. Yet the people of this fertile land lived in unbelievable poverty and misery. Co-worker Grunia M used to warn us about our future after the farms: "You have no idea how many people Zorin (and here she swore heartily) has sent to prisons and death. You, too, will learn to swear as heartily as we do." Women whose husbands had been taken away during the night did not know what had happened to them since the husbands were forbidden to write to their wives. In general, the local people were so terrified of the administrators that they behaved like deaf mutes.

The supervisor of the first farm was an unforgettable sadist named Pecionin, Zorin's right hand man. He used to prod the people to work in the morning and accost them coming home from work in the evening, while riding his beautiful horse. His idea of fun was to call one or two people by their names and, twirling his mustache, deliver such diatribes: "You are not worth the bread you eat. This cannot go on. You did not work well today. Tomorrow you will not get any bread. You are not even worth a bullet." Turning to his secretary, he would order: "Write down that his work is not satisfactory. He will get his just reward in court. He is an enemy of the people's government."

Among those deported to the Altai region were quite a few older people and invalids who were unable to work. Naturally, the farm supervisors were anxious to get rid of them. As a result, most of the disabled people were sent north to the Siberian fishing industries. One woman had three children, one of whom had advanced tuberculosis and was feverish. Mrs. B, a teacher, had a 12-year-old girl who was bitten by a poisonous snake and running a high temperature. Her body was covered with blisters. Mrs. S, also a teacher, had a seven-year-old boy with failing eyesight. Some women had babies only a few months old. A great number of elderly people over 60 completed the list. Anyone who remembers the deportations from Lithuania knows that health and age were not factors in the decision to deport. The same rule applied here—nobody considered the health and age of individuals being sent north.

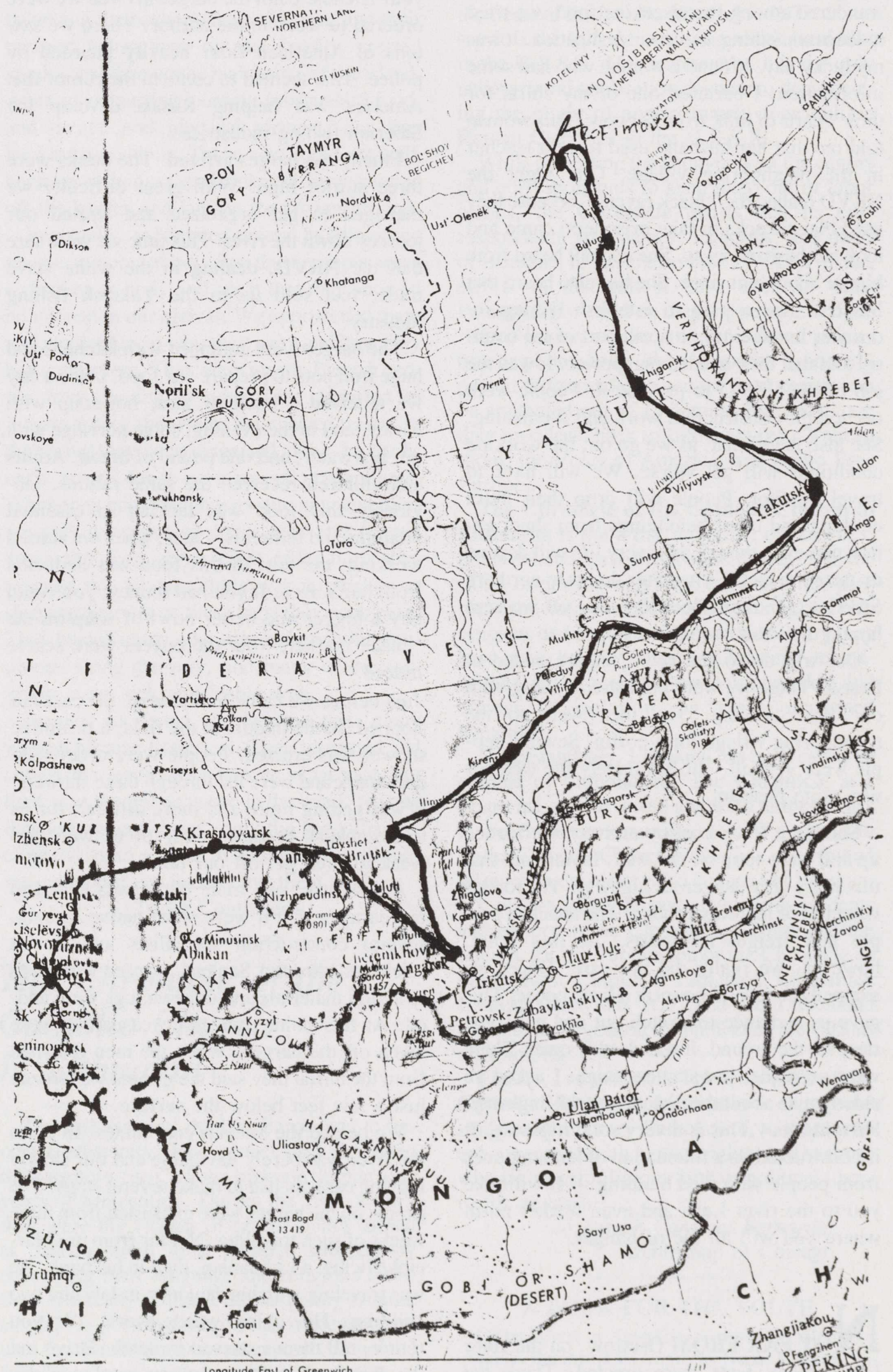
At Biysk I found out I was among the chosen for the journey north. Each of us was allotted the following food rations: one pound of bread daily and one pound of sugar and two herrings monthly.

* *

WE STARTED out of Biysk in freight cars, equipped with double bunk beds. The cars were overcrowded though, and we had to sleep

in shifts. Along the way, in Krasnoyarsk, some of us were taken to showers and had our clothes disinfected. We left the train near Cheremkhov, on the river Angara. There we waited 10 days and nights for the boat to arrive to take us down the river. In the meanwhile we were herded like cattle into a shelter which had only three walls, built especially for transients. The shelter was quite large, yet not large enough to accommodate all of us. A number of people were

forced to sleep in the open field. During our stay, it was raining, and the mud along the banks of the river was knee deep. At night we were pestered by thieves who stole everything they could lay their hands on. As it was, our possessions were very meager. During the course of our "journey into the unknown" we changed our mode of transportation several times. At every junction we were delayed from seven to 12 days, and we ate and slept in the

Line Demarks. Mrs. Tautvaišienės difficult journey through Siberia, starting at Biysk and ending at the Arctic fishing village Trofimovsk (not even identified on this 1986 Rand McNally map).

H. Tautvaišienės trėmimo kelionės Sibiran žemėlapis.

open fields. and everywhere the thieves visited us during the night.

While we were waiting on the banks of the river Angara, we observed a newly constructed compound for workers. Deeper in the forest was a factory. The trees around the factory had yellowed from the poisonous gases discharged from the factory. It was a prison camp. The neighboring farmers were very poor and always short of food. Everything they produced was confiscated and shipped to the north. As we wandered among them seeking food, we tried to learn something about our destination. It was my lucky day. I found a woman who had some information. I bartered one of my shirts for three quarts of milk from her cow. This woman told me that her husband used to be a teacher in the neighboring village. One night the NKVD (called the "black ravens" because they used black trucks to take prisoners) came and took her husband away. She had not heard from him or about him since. She had also heard that Moscow had a plan to establish fishing industries in the extreme north part of the country and that they needed manpower. It was the job of the NKVD to provide it. People were needed for construction work and for fishing. She also heard that, as we go on, the working conditions will get worse. We will have to travel on foot. People will drop their extra clothing and other belongings from sheer exhaustion even though their very life will depend on the extra jacket when they do get to northern Siberia. Our future looked grim, yet we kept hoping that this would not happen to us.

Our trip down the river Angara ended at Bratsk. There we were put ashore, along with our first casualty. The men went to the neighboring village for a coffin. Several people were very ill, but fortunately the weather was quite pleasant.

Shortly a truck convoy arrived; we loaded up and were soon on our way. It was said that this was a very dangerous highway. The forests were full of highway robbers who attacked people and freight transports. At this point, however, we really did not care. Once, we stopped for several hours at a farm house. This gave us a chance to stretch out and get some sleep on the ground. It was deathly quiet. There were no birds, just endless taiga. I asked an elderly man about the direction of this highway. He told me: "This is a very solid highway. It is constructed on a foundation of human bones from people who died building it. It will take you to the river Lena and even further north where you will all die of hunger."

NOT FAR FROM Osetrow, on the river Lena, many tents were erected. There we waited for another shipment of Lithuanians from Angara, and also for the barges which would take us down the river. The terrain was

not as flat as before and appeared threatening. From a newly established village, residents came to us in the hopes of getting clotting, eating utensils, or some other household objects, in trade for sugar, flour and berries. On the outskirts of the dense forests grew black currant bushes and blueberries. We all rushed to pick some berries to fortify our diet. One boy lost his way and never returned. Insects were so huge and numerous that our faces were swollen from their bites. It was difficult to recognize your friends. Until the barges arrived we were ordered to work in the harbor. There we saw tons of American flour heavily guarded by police. This seemed to confirm the rumor that America was helping Russia develop the Siberian fishing industries.

Finally the barges arrived. The bunks were three stories high. With great difficulty we managed to get organized and started our journey down the river. This time we were sure that the NKVD, dealing in the white slave trade, had sold us to the Yakutsk fishing industry.

The barges were equipped with kitchens and huge iron pots to prepare our food. Once a day we received a bowl of thin, hot soup with barley, and in the evening, some porridge with oil, hot water, and one pound of bread. Adults and children received the same rations. Obviously this food was lacking in essential vitamins and minerals. Later, when we started working, the cost of this food was deducted from our wages. If you had money, you could buy a bigger and better bowl of soup on the "black market," but the buyers were scarce indeed.

Just before we came to Yakutsk, the caravan stopped. In the middle of the field, a primitive shower was erected. People were ordered to disembark and were led through these showers. It was getting more and more difficult for us to disembark because many of us were too weak to even get off our bunks.

At Yakutsk, one more barge was added to our caravan. On it were some native Yakuts, several construction specialists and Soviet scientists. Around Sangari, barges with construction materials and unhewn logs were added. At this point, two more casualties were taken off the barges. When the men returned from the burial they said the ground was frozen just a few feet below the surface.

We passed the Sangari coal mines. In places the river was barely navigable and our slowly moving caravan had to make several stops. The people on the barges were exhausted from three weeks of such traveling. Not far from me Marcinkevicius, a Lithuanian, died in his bunk. He was traveling with his daughter-in-law and two children. His dying words were: "If you return, tell them I starved to death. Drive out the Russians and graze your cattle on my fields."

In other corners: a woman was in agony; former government employee died leaving his

belongings to a stranger who had been kind and helpful to him during the trip; a couple of older women with extremely high temperatures were not able to leave their bunks and get their bowl of soup. Around Zhigansk, several more casualties were removed from the barge.

OUR TRIP NORTH was carefully planned and calculated by our enslavers. Hopeful rumors were circulated to keep us from losing our minds. Back in Biysk we were told that the Americans are taking an interest in our future. We would be taken to a much better place, maybe even to America. At the collective communities in Altai our life had been very hard indeed, therefore, it was very easy to believe all these promises. The people were divided into two camps: those who believed all they were told, especially those with children, and those who believed nothing. Yet even the greatest skeptics secretly wished that there were some truth in all these stories.

The kitchen help started a rumor that we would need money badly once we reached our destination. Desperately the people began to sell their clothes, shoes, and other material belongings. There was, however, among all those thieves and liars, one honest man who advised us not to sell our clothes. We would need them. He had taken many caravans of condemned people down the river and knew what was in store for us. One of the NKVD agents was hinting that the women would be reunited with their husbands. Scarcely daring to believe it, we started saving bread for them, just in case.

Our overseers were young NKVD agents in green uniforms, their rank insignias hidden from view. They seldom appeared in our midst. Whenever they had something to announce they sent the message to our group representative. Their quarters were on the upper deck of the barge. With them lived women specialists who accompanied us, and we often heard them giggling gleefully. The NKVD commander was about 40 years of age, with Asiatic features and an expressionless face. Alcohol (of which they were always short) had become as necessary to them as food. I remember once an NKVD agent came to our quarters with a sack of flour, asking the women for some Eau de Cologne. One lucky woman had some. She gave it to him and he drank it right in front of her eyes, leaving her the sack of flour in exchange. Once in a while young NKVD agents taunted the younger women and told them vulgar jokes. The women used to pray together in groups. One time several hundred of them sang the hymn to Mary, Mother of God. It was a moving scene. The commander himself came down and listened attentively.

Our barge had 15 NKVD agents.

Theoretically, we were accompanied by a medical team but, practically, we never saw them. People became ill and died because of the living conditions, mental depression, and insufficient food.

And thus we traveled for three months through endless Siberia, leaving our dead along the way, going further and further north. Our caravan had approximately 2000 deportees. We passed Bulun, the last inhabited outpost in this wilderness, and the administrative seat of the region. By the end of August we arrived at the mouth of the river Lena, at which point the river is several miles wide. Directly ahead in an expanse of water sits a huge rock called Stolbovoy. On the left bank we could barely make out a cluster of small houses. One of the cooks on the barge told us that it was a forced labor camp. The opposite bank was high and bare.

Past the Stolbovoy rock, the river becomes an endless mass of water dotted with bare and sandy islands. As we continued northward, we noticed small buildings on one of the islands, and a group of crosses reaching to the sky on another. It was difficult for us to comprehend that people actually lived here, died and were buried, in this wasteland of ice, water, and barren islands. Our caravan approached one of those islands and several barges and logs were disengaged at the island. The rest of us continued on our course. Later we found that a fishing industry center, called Bykow, was being established there.

AFTER SEVERAL more hours of travel we reached another island. In the same manner several more barges were left there. These people were to build the fishing plant Tit-Ary.

The rest of us were dumbfounded. We could not admit to ourselves that our fate would be exactly the same. We thought it utterly inhuman to leave women with small children, the elderly and the sick, on a frozen island without adequate clothes, housing, and food. It was especially heart-breaking for the mothers who had small children. Thus preoccupied we continued to move northward alongside huge blocks of floating ice, heading in the same general direction.

Finally, after lengthy maneuvering, we docked at a desolate island with high banks. The tugs that brought us here left immediately. The NKVD agents were the first to leave the barges. The sight that met our eyes surpassed even our wildest imagination. Those of us who had not been farther away from home than the county seat were astounded that something as bleak and desolate as this existed on our planet. This was Trofimovsk, where we were to establish our homes.

It was only the end of August but the winds were already icy. The sandy shores of the island were icy. It was difficult to tell the time of day

in this deathly immobility—a pale sun, endless water, and bare islands provided the landscape.

At the onset of our journey several people from our midst were picked as group leaders. They received orders from the NKVD and were responsible for their execution. Now we received the order to unload, on the double. No matter what the task was, it was to be performed **bystro, bystro, bystro** (fast, fast, fast). There was no one around to explain why we were brought here and how it was possible to survive. People scurried from barge to barge, balancing themselves, their children, and their meager belongings on the hastily erected planks, and then on the high banks of the island. After an exhausting journey, substandard food, and mental and physical torment, our legs buckled beneath us. Those who could not walk because of hunger and sickness were carried off the barges and laid on the frozen ground.

Eventually, we noticed several buildings and people moving about. But these people were so broken in body and spirit that they showed no interest in our arrival. We approached them and inquired as to who they were and how they had gotten here. They were mostly Finnish people from Leningrad who were deported to Siberia during the winter in unheated trains. In the spring they were dispersed along the banks of the river Lena to cut trees and prepare logs. When they had enough logs, the men and their families were put on these logs and floated down the river about 1000 miles until they reached this island. There was no shelter or sleeping quarters on these logs; they were bare. They buried many who succumbed to the conditions along the way, and many of the survivors were sick and feeble now.

In view of seeing and hearing this, many women became hysterical. They screamed and cursed their persecutors vowing vengeance. But their voices were drowned in the wind. No one listened, no one cared, only the sea-gulls circling overhead seemed to be saying something, but we could not understand them.

(To Be Continued)

The Chronicle of the Catholic Church In Lithuania

The Lithuanians, the last Europeans to accept Christianity, have tenaciously defended their western-rite Catholic tradition despite long years of persecution. During the 19th century they were the victims of czarist policy aimed at making them loyal Russian subjects by destroying their language and religious tradition. Ironically, current Soviet policy is quite similar. It portrays religion as irrelevant and uses force and fear in an attempt to compel the faithful to give up the practice of religion.

The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania provides remarkably detailed documentation of the implementation of this

policy in Lithuania, the only prominently Roman Catholic "republic" in the U.S.S.R. (The **Chronicle** conservatively estimates that two-thirds of Lithuania's 3.5 million people are practicing Catholics today.)

The **Chronicle** is produced clandestinely by a well-organized, dedicated network of courageous correspondents and editors in a country where even the most primitive means of reproducing the printed word are a government monopoly and denied to the Church. In spite of such obstacles, it has appeared approximately five times a year since its beginning on the Feast of St. Joseph, March 19, 1972. Some say it is the longest surviving serial **samizdat** in the U.S.S.R. Unquestionably, it is the only underground publication devoted to documenting the plight of approximately four million Roman Catholics in the U.S.S.R.

While protecting the anonymity of the editors and correspondents to keep them out of labor camps, the **Chronicle** insists that its correspondents give names, locations, and dates of incidents to ensure credibility. As a result, efforts to discredit it have been in vain. Painstakingly typed on illegal typewriters at the risk of imprisonment, and reproduced in carbon or photocopies, the **Chronicle** is secretly passed from reader to reader until copies can be smuggled out of Lithuania. Its reports are then broadcast back to Lithuania over Vatican radio, the Voice of America, and Radio Free Europe.

The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania is not a dry recitation of statistics, pious exhortations, or vitriolic tirades. It is the story, exciting as only truth can be, of real people: men, women, and children, young and old, religious and lay. For almost half a century they have given heroic witness to Christ and defended the Church against overwhelming odds, and almost in isolation, in their oppressed homeland.

Understandably, Lithuania has been called an outpost of Catholicism. The **Chronicle** is a desperate cry for world attention to the efforts by the Soviet communists to snuff out the life of the Catholic Church which has contributed so much to the history and culture of Lithuania.

I wish to salute the unknown correspondents and editors of the **Chronicle**. I commend the Society for the Publication of the Chronicle of the Catholic Church in Lithuania, Lithuanian Catholic Religious Aid, and the Lithuanian community in general for publishing the various translations.

Finally, I recommend **The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania** to those who study contemporary Catholicism, to those who are concerned with human rights, and to those who take their religious faith or political liberty for granted.

Joseph Cardinal Bernardin
Archbishop of Chicago

A BOOK FOR THE YOUTH

"The Forest of Anykščiai (Ankykščių Šilelis) by Antanas Baranauskas, transl. by Nadas Rastenis, introduction by Juozas Tininis, woodcuts by J. Kurminskas. Price \$3 (soft covers), \$4 (hard covers). Published by: **LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Tel.: 664-2919.**

GARBĖS PRENUMERATOS

I. ir K. Aižinai, Chicago, IL
 A. Andriūšis, Dorchester, MA
 B. Apshaga, MD, Thompson, CT
 P. Aras, Santa Monica, CA
 K. Aukštikalnis, Eugene, OR
 Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
 H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
 G. Balanda, Warren, MI
 E. Balceris, Santa Monica, CA
 A. Balcytis, Chicago, IL
 L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
 K. Bandzevičius, Los Angeles, CA
 V. Barkus, Omaha, NE
 V. Beleckas, Sunny Hills, FL
 P. Beltran, Montebello, CA
 P. Bernota, Waterbury, CT
 Rev. A. Bertašius, Patterson, NJ
 V. Bieliauskas, PhD, Cincinnati, OH
 A. Biliūnas, Lake Park, FL
 A. G. Brazėnas, Royal Oak, MI
 J. Briedis, W. Bloomfield, MI
 R. Bužėnas, Los Angeles, CA
 V. Čekanauskas, garbės konsulas,
 Los Angeles, CA
 R. Čibas, Australia
 J. Čiurlionis, Phoenixville, PA
 Kun. M. Čyvas, Albany, NY
 Kun. V. M. Cukuras, Putnam, CT
 Dr. V. Dambava, Venecuela
 S. Damulis, Vista, CA
 V. Datis, Los Angeles, CA
 A. Daukantas, Santa Monica, CA
 Vysk. A. Deksnys, Vokietija
 J. Dicipinigitis, MD,
 Woodhaven, NY
 A. Dičius, Santa Monica, CA
 A. Didžiulis, Columbia
 Dr. R. Dovydaitis, Delton, PA
 V. Dovydaitis, San Clemente, CA
 Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
 Dresher Ins. Brokers,
 Islington, Ont.
 A. Drukteinis, Bedford, NH
 J. Dženkaitis, Glendale, CA
 East Cambridge Branch Library, MA
 B. Gajauskas, Santa Monica, CA
 A. Galdikas, Los Angeles, CA
 Br. Galinis, Norwell, MA
 Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
 R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
 J. Girevičius, Ont., Canada
 K. Gogelis, Redford, MI
 K. Grigaitis, St. Petersburg, FL
 A. Grigas, Chicago, IL
 P. Gruodis, Chicago, IL
 I. Gurėinas, Los Angeles, CA
 Dr. V. Gutauskas, Venecuela
 P. Gylis, Olympia, WA
 R. Janowska, Norristown, PA
 V. Janušonis, Dousman, WI
 E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
 Jesuit Fathers, Montreal, Que.
 E. Jonušas, Omaha, NE
 A. Jonynas, Pacific Palisades, CA
 J. Jurkūnas, Beverly Shores, IN
 Dr. J. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
 A. Kantvydas, Weston,
 Ont., Canada
 J. Karmuza, Waterbury, CT
 K. Karuža, Los Angeles, CA
 B. Kaslas, Wyoming, PA
 J. Kazickas, PhD, Greenwich, CT
 Kun. G. Kijauskas, SJ,
 Cleveland, OH

Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
 Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
 J. Kregždė, Cincinnati, OH
 Dr. L. Kriauėeliūnas, Lockport, IL
 Dr. J. S. Kriauėiūnas, Putnam, CT
 Rev. J. Kriviėkas, Putnam CT
 Msgr. J. Kuėingis, Los Angeles, CA
 S. Kudokas, Santa Monica, CA
 J. Kutra, Santa Monica, CA
 S. ir J. Kveėas, Santa Monica, CA
 L. Lengnikas, Hamilton, Canada
 J. Levickas, Palos Verde, IL
 G. Levinskas, Creve Coeur, MO
 J. Liudžiūnas, New Britain, CT
 E. Likanderis, Chicago, IL
 J. Lukas, Orange, CT
 K. Majauskas, Chicago, IL
 P. Manelis, Davis, CA
 A. Markeviėcius, Santa Monica, CA
 F. Masaitis, La Mirada, CA
 Wm. Maskell Ins., Toronto, Can.
 V. Mažeika, Park Ridge, IL
 A. ir L. Mažeikos, Marina
 del Rey, CA
 L. Tumas-Miccolis, Santa Monica, CA
 Dr. A. Milaknis, Santa Monica, CA
 V. Mileris, M.D., Livonia, MI
 A. Milius, Santa Monica, CA
 J. Mitkus, Los Angeles, CA
 J. Mulokas, Santa Monica, CA
 A. Musteikis, Fallon, NV
 A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
 M.L. Namikai, M.D., Glendora, CA
 Nurmsen Paint, Los Angeles, CA
 A. Pakalniškis, Hamilton, Ont., Can.
 Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
 Rev. V. Palubinskas, New York, NY
 Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
 V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
 F. Petrauskas, Syracuse, NY
 J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
 J. Petronis, Los Angeles, CA
 E. Pikelis, Chicago, IL
 C. Plasewicz, Baltimore, MD
 J. Pleinys, Hamilton, Ont., Can.
 P. Pranis, Vista, CA
 Rev. A. Raėkauskas, Sunny Hills, FL
 Rev. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
 St. Radžiūnas, Omaha, NE
 G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
 Kun. V. Radvina, Cloverdale, CA
 Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
 K. Raudys, Toronto, Ont., Can.
 V. Raulinaitis, Rancho Mirge, Ca
 K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
 A. Regis, Chicago, IL
 Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
 A. Rugys, Lantana, FL
 Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
 R. Sakas, Glendale, CA
 M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
 C. Sarpalis, Baltimore, MD
 A. Šatas, Cicero, IL
 D. Schmutzer, Glendale, CA
 Schuyler Savings, Kearny, NJ
 C. Shimkus, W. Hartford, CT
 M. R. Shalins, Woodhaven, NY
 A. Sinkys, New York, NY
 A. Sinkys, Santa Monica, CA
 E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
 Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
 F. Speecher, Los Angeles, CA
 Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
 J. Stiklorius, Wallingford, PA
 E. Stirbys, Santa Monica, Ca
 D. Surantas, Rockford, IL
 J. Talandis, Olympia Fields, IL
 Talka Credit Union, Hamilton, Canada
 V. Tamošiūnas, Detroit, MI

B. Tiškus, Collinsville, IL
 A. Trainis, Richmond Hill, NY
 T. K. Treėiokas, Union, NJ
 V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
 Rev. I. Urbėnas, Gary, IN
 V. Urbonas, St. Petersburg, FL
 P. Urbutis, Lighthouse Pt., FL
 A. Uždavyns, Canton, MI
 O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
 A. Vaitkus, Belleville, IL
 A. Vakselis, Richmond Hills, NY
 Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
 V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
 Dr. P. Vileišis, Waterbury, CT
 A. Vitėnas, Middletown, NJ
 J. Vitėnas, Oxon Hill, MD
 A. Yutz, Munhall, PA
 E. Žiaušys, Amsterdam, NY
*"Lietuvių Dienų garbės pre-
 numeratoriais skelbiami, kurie kasmet
 prisiunėia po \$35.00.*

"Lietuvių Dienų" išleistų knygų kainos
 sumažintos per pusę, Štai keletas jų:
 Igno Šeėniaus Vyskupas ir Velnias;
 gen. S. Raštikio atsiminimai—II tomas;
 St. Būdavo "Varpai skamba"; "Dažytas
 Vualis"; D. Čibo "Žaizaras";
 Bindokienės "Keturkojis ugniagesys";
 "Mislės"; "Patarlės ir priežodžiai,"
 Jono Puikūno; ir daugelis kitų, kurios
 nėra dar išparduotos.

LIETUVIŲ DIENOS
 4364 Sunset Boulevard
 Los Angeles, CA 90027
 Telefonas: (213) 664-2919

Paremkite "L.D." leidimą

"Lietuvių Dienų" žurnalo leidimas
 brangiai kainuoja: geras popieris,
 klišių darymas, giliaspudė,
 pabrangintas paštas ir t.t. Vien
 prenumerata visų išlaidų nepadengia.
 Jokie fondai mums nepadeda.

Kaip matote šiame puslapyje kas
 daug prisideda prie leidimo
 žurnalo—tai aukos. Garbės
 prenumeratoriai, metinė loterija ir
 pikniko pelnas. "Lietuvių Dienos"
 turi daug rėmėjų.

**Prašome Kalėdinių sveikini-
 mų.** Gruodžio mėnesio L.D.
 numerio spausdinimo išlaidas
 padengia Kalėdinių sveikinių
 skelbimai. Todėl prašome visu
 profesionalų, prekybininkų
 sveikinių Šv. Kalėdomis ir Naujais
 Metais. Kiek kainuoja? Už 1"x4"
 dydžio mokama po \$15. Didesni
 skelbimai pagal susitarimą.

Norėtume gauti ir metinių
 skelbimų kiekviename numeryje—
 kaip Baltic Bakery, Tautos Fondo.
 Dėl skelbimų rašykite:

LIETUVIŲ DIENOS
 4364 Sunset Blvd.
 Los Angeles, CA 90029

arba telefonu (213) 664-2919
 pasitarti su leidėju—Antanu
 Skiriumi.

GINKIME LIETUVIŲ TEISES

Nepamirškite savo aukos Lietuvių Teisėms Ginti Fondui

Prašome pasinaudoti šia atkarpa. Čekius rašyti "Lietuvių Teisėms Ginti
 Fondas" (arba "American Lithuanian Rights Fund, Inc.") ir siųsti adresu:
 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636

Auka Lietuvių Teisėms Ginti Fondui.....US.....

Pavardė, vardas.....

Adresas.....

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai
 4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60629—Telef. (212) LA 3-1510

— ir —
 2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—telef. (312) 737-6734
 Siunėiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti Lietuvos Laisvės Išdai—laisvajai Lietuvai padėti
 atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo
 translacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams
 gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente irrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
 P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y.—“Darbininko” adm-ja
So. Boston, Mass.—S. Minkus
Chicago, Illinois — Patria
“Gifts International”, “Parama”,
“Marginiai”
Cleveland, Ohio—J. Zilionis
Detroit, Mich.—St. Anthony’s
Parish Library
Los Angeles—P. Domkus
Putnam, Conn.—Immaculate Conception
Convent
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—“Spauda”
Woodhaven, N.Y.—“Romuva”

AUSTRALIJOJE

Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas
Lewisham—Msgr. P. Butkus

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas,
St. Prapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas
(Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos
laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42,
ir 49 metrų bangomis.

Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro
Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20,
25 ir 31 metrų bangomis.

Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro
Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį
Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų
bangomis.

Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek
Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį
atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

“APIE TAVE SVAJOJU”

įdainuota

LOS ANGELES VYRŲ KVARTETO

Galima užsisakyti per

LIETUVIŲ DIENAS

4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

Kaina \$10 plus \$1 pašto išlaidams

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurioms bendradarbiauja su “Lietuvių Dienomis”

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorių
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

“RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS”

Girdima sekmadienio rytais
nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 AM
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, LIETUVIŲ BALSO MINKŲ RADIO PROGRAMA

Radio stotj WLYN—1360 AM bangas
sekm. nuo 8:00 iki 8:45 val. ryto
Veda Steponas ir Valentina Minkai
71 Farragut Rd., So. Boston, MA 02127
Tel.: 268-2515
Pas Minkus gaunamas “L.D.” žurnalas

Lietuvių Radijo Valanda LAISVĖS VARPAS

Sekmadieniais
9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL

Sophie Barcus Radijo Šeimos “LIETUVOS GARSAI”

Sekmadieniais nuo 7:30 iki 8:30 val ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėja:
Aldona Barcus-Daukus
Transliuojama iš nuosavos studijos
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-1543

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
6955 S. Campbell Ave.
Chicago, IL 60629 Phone: 778-5374

PHILADELPHIA, PA

LB Apylinkės radijo programa
BENDRUOMENĖS BALSAS
Girdima šeštadieniais 9-9:30 val ryto
WTEL, AM 860 mc
Visais reikalais kreiptis:
Julija Dantienė, programų koordinatore
1233 Lenox Rd., Jenkintown, PA 19046
Telefonas (215) 572-6654

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA TĖVYNĖS GARSAI

Isteigta 1949
Girdima sekmadieniais 8-9 val. rvto
WZZP, FM 106.5 m
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

Dvisavaitinė religinės
minties programa
GYVENIMO VARPAI
sekmadieniais 6:30-7:00 val. ryto
WRMR AM 850
Kun. G. Kijauskas, S.J.
18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119
Telef. (216) 531-4263

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VAL.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013
WPON—1460 AM
Antradieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val.
Programos vedėjas Algis Zaparackas
Bendradarbiai:
Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv:
Skiotys

HARTFORD, CONN. “TĖVYNĖS GARSAI”

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
132 Wellington Dr. Farmington, CT 06032
Tel. (203) 677-8567
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
Izd. Eug. Orentas

NEW YORK — NEW JERSEY

“LIETUVOS ATSIMINIMAI” radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite “Music of Lithuania”
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga
Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (201) 753-5636

“LAISVĖS ŽIBURYS”

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10
v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Telefonas: (718) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIO PROGRAMA “LEISKIT Į TĖVYNĘ” Lithuanian Broadcasting SPA

Girdima sekmadieniais 7:00-7:30 val. ryte
iš KXOW radijo stoties, 1420 AM banga.

vedėja ir pranešėja
Salomėja Šmaizienė

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIJO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R.
Kiršteinis, vicepirm., J. Kroktytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, išd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

“LIETUVOS PRISIMINIMAI”

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30 iki 2:00 val. po pietų
Visos programos transliuojamos iš

Toronto stoties CHIN, banga 100.7 FM
Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Di., Toronto, Ont. M4C 5K2,
Can.
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

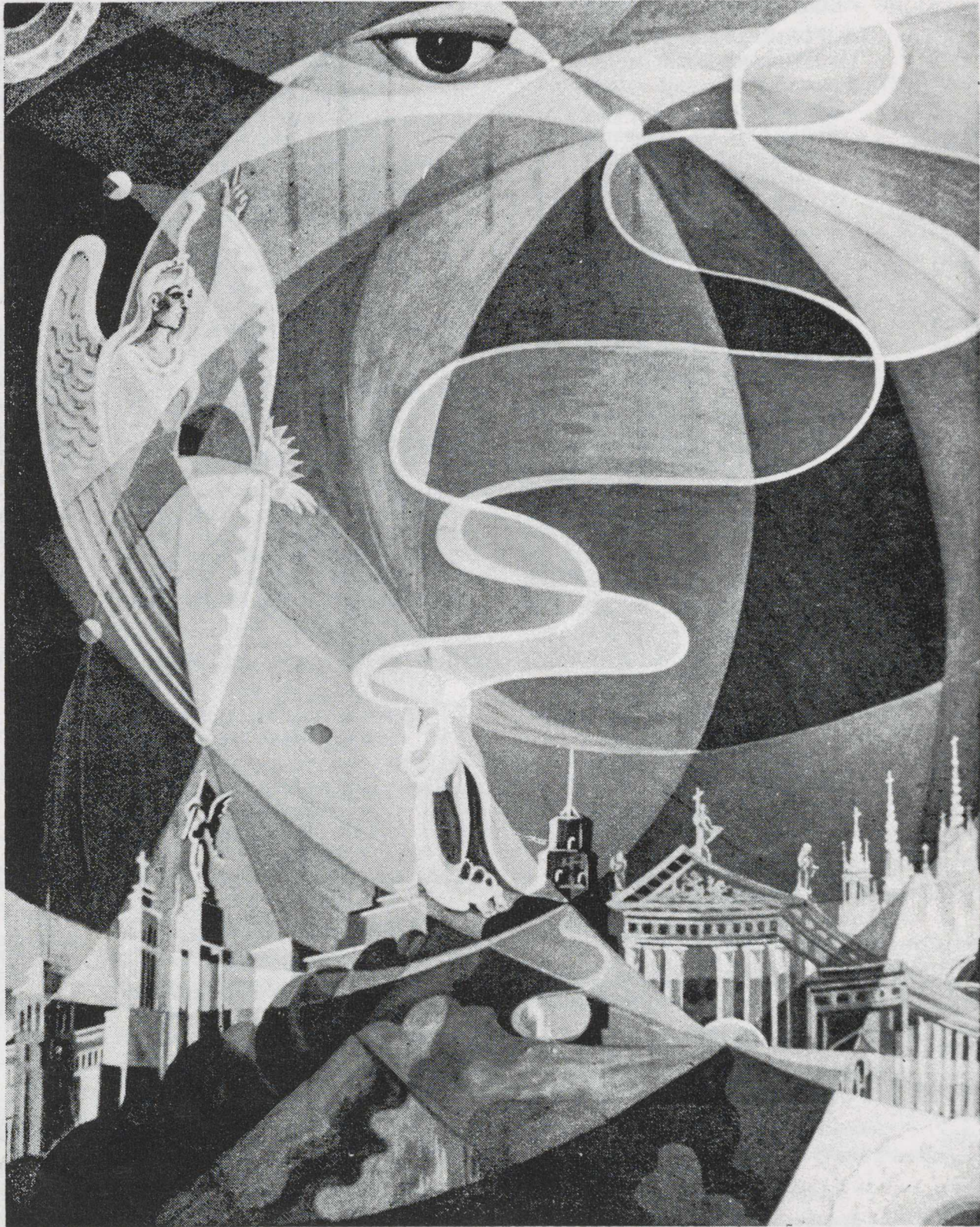
VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 11:45 Lietuvos laiku 9755
11:40 120 KHZ ir kiekv. viet. 21:00 Lietuvos
laiku. Bangos 6185, 9755, 11715 KHZ.

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Jurgis Juodis

Malda už Tėvynę
Prayer for my Country